

● પુપચનકાર ●

પૂ. આ. ખી સુખોદસૂરિ. મ.

ના વિનેય

પૂ. મુનિરાજ શ્રી અરૂણવિજય. મ.

પાપ નો અજા ભાદે

કૃપ

ચોરીથી કેમ અને કેવી રીતે બચશો ?

વિ. સં. ૨૦૪૫

(૬)

તા. ૨૦-૮-૮૯

આવણું વદ ૪

રવિવાદે

પ્રવચન ૬ કું

ત્રીજું પાપસ્થાનક “અદતાદાન”

ચોરીથી કેમ અને કેવી રીતે બચશો ?

પરમ પૂજ્યપાદ પ્રાતઃ સ્મરણીય પરમપિતા પરમાત્મા ચરમ તીર્થપતિ શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામીના ચરણકમળમાં નમસ્કર-પૂર્વક કથન કરું છું.

દૂરે પરસ્ય સર્વસ્વમપહર્તુમુપક્રમઃ ।
ઉપાદદીત નાદત્તં તૃણમાત્રમપિ ક્વચિત્ ॥

કલિકાલ સર્વેશ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યશ્રીએ યોગશાસ્ત્રમાં પ્રકાશ્યું છે કે અન્ય કોઈની ધન-સંપત્તિ આદિ સર્વસ્વનું અપહરણ કરવું તે તો ઠીક પણ માલિકને પૂછ્યા વગર એક ઘાસનું નાનું તણખડું પણ લેવું જોઈએ નહિ. તેવો પ્રયત્ન કે સુદ્ધાં વિચાર પણ કરવો જોઈએ નહિ.

સંસારમાં આદાન પ્રદાનનો વ્યવહાર :-

જીવ-અજીવથી ભરપૂર આ સમસ્ત સૃષ્ટિમાં જીવ અનંત છે અને પુદ્ગલજન્ય - પૌદ્ગલિક - ભૌતિક પદાર્થો પણ અનંત છે. મનુષ્યને સામાજિક પ્રાણી કહેવામાં આવે છે. તે પૌદ્ગલિક - જડ - ભૌતિક પદાર્થોના ભોક્તા - ઉપભોક્તા છે. જડ પદાર્થોમાં જ્ઞાન દર્શનાદિ ગુણો નથી. સુખ કે દુઃખની અનુભૂતિ પણ નથી કે કોઈ સ્વયં પ્રવૃત્તિ નથી. જીવ માત્ર સુખદુઃખનો અનુભવ કરે છે. તેમાં સુખની પ્રાપ્તિ અને દુઃખથી નિવૃત્તિ માટે તે સદા પ્રયત્નશીલ હોય છે. માનવને વિશિષ્ટ વિચાર શક્તિ સહિત વાચા હોવાથી તે વિશેષ પ્રયત્ન કરે છે.

ઈષ્ટ - પ્રિય પદાર્થોની પ્રાપ્તિ સુખરૂપ માનીને અને અનિષ્ટ - અપ્રિય પદાર્થોને દુઃખરૂપ માનીને તે પ્રવૃત્તિ કે નિવૃત્તિ માટે સતત પ્રયત્નશીલ હોય છે. જે કે શુભા-શુભ, ઈષ્ટ-અનિષ્ટ, પ્રિય-અપ્રિય પદાર્થોની પ્રાપ્તિ કે નિવૃત્તિ પૂર્વાં શુભા-શુભ, પુણ્ય-પાપરૂપ કર્મોને આધીન છે. છતાં દરેકની તીવ્ર ઈચ્છા-તૃષ્ણા પોતાને આધીન છે. ઈચ્છા કરવામાં કોઈ કોઈને રોકી શકતું નથી. તે માટે કોઈના ઉપર નિયંત્રણ થઈ શકતું નથી. તે જીવ સ્વયં પોતાને સ્વાધીન છે.

બાહ્ય સુખની પ્રિયતાને કારણે મનુષ્ય પદાર્થોનેા લોકતા બને છે. લોકતાને પદાર્થ પ્રત્યે તીવ્ર રાગ હોય છે. એ તીવ્ર રાગ પદાર્થની પ્રાપ્તિ માટે લોકતા પાસે ભારે પરિશ્રમ કરાવે છે. કારણ કે મનુષ્યની એ નબળાઈ છે. તે પોતામાં ઉત્પન્ન થયેલા રાગને શમાવી શકતો નથી. ઈચ્છાનેા નિરોધ કરી શકતો નથી. અથવા તે તીવ્ર રાગને ગૈરાગ્યમાં પરિવર્તન કરી શકતો નથી. માટે રાગાધીન, ઈચ્છાગ્રસ્ત માનવી ઈષ્ટ પદાર્થને પ્રાપ્ત કરવા માટે ઉત્તેજિત બને છે. પછી તો તેનું મન તે પદાર્થ પાછળ વિવશ બને છે. અને તે વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવા જીવ પોતાના સર્વ ચક્રોને-ઇંદ્રિયોને ગતિમાન કરે છે.

ગૃહસ્થ-સંસારીને વ્યવહાર નિર્વાહમાં કઈ વસ્તુની આવશ્યકતા નથી હોતી? દરેકને દુનિયાભરના પદાર્થો પ્રાપ્ત કરવાની, સોચથી માંડીને તલવાર સુધીની સઘળી વસ્તુઓ પ્રાપ્ત કરવાની આકાંક્ષા હોય છે. તેથી તો તેને ગૃહસ્થ - ઘરમાં રહેવાવાળો કહેવાય છે. ઘરનો અર્થ છે ખાવા - પીવા, સૂવા-જેસવા માટે અનેક પ્રકારની સુવિધાઓનું સંગ્રહસ્થાન ઘર માટે સંસ્કૃતમાં 'ગૃહ' શબ્દ પ્રયુક્ત છે. સંસારમાં દરેક ગૃહસ્થને દુનિયાભરની સઘળી વસ્તુઓની આવશ્યકતા - આકાંક્ષા હોય પણ તે સર્વની પ્રાપ્તિ કેવી રીતે સંભવ બને? વળી આવશ્યકતા પ્રમાણે પણ સર્વ વસ્તુ દરેકને મળે તે પણ સંભવ નથી. આવી સામાજિક પરિસ્થિતિને કારણે ગૃહસ્થના જીવન વ્યવહારમાં વસ્તુમાં આદાન પ્રદાનની પ્રક્રિયા થઈ. એક કાળે ધન-નાણાંનો વ્યવહાર નહોતો ત્યારે વસ્તુના આદાન પ્રદાનથી આવશ્યક વસ્તુઓની પ્રાપ્તિ સહેલાઈથી થતી હતી. જેમકે અનાજના બદલામાં ફળ લેવા, ફળના બદલામાં કપડા લેવા, સોના જેવા પદાર્થના બદલામાં આવશ્યક વસ્તુઓ

મેળવી લેવામાં આવતી ત્યારે માનવ જીવનમાં આજના જેવી આધિ, વ્યાધિ કે ઉપાધિ ન હતી. સમાજ સુખી અને સંતુષ્ટ હતો. સમાજ વ્યવસ્થા હતી.

પરંતુ માનવ જેમ જેમ આવશ્યકતાઓ વધારતો ગયો તેમ તેની સાથે લોભ વૃત્તિ પણ વૃદ્ધિ પામતી ગઈ. આને કારણે આદાન-પ્રદાનના વ્યવહારમાં અન્યાય, અનીતિ, અસમાનતા વધતી ગઈ, તેને પરિણામે વસ્તુથી વસ્તુનું આદાન-પ્રદાન થતું તેને બદલે નગદ નાણાંના વ્યવહારનો પ્રારંભ થયો. પછી તો અનાજ કપડાં સર્વ વસ્તુમાં રૂપિયા આદિનું ચલણ વિકાસ પામ્યું આથી વસ્તુનો સંગ્રહ કરવાને બદલે લોકો રોકડ રકમનો સંગ્રહ કરવા લાગ્યા અને તેમાં વધુ સુરક્ષિતતા અને સ્વાધીનતા માનવામાં આવી તેની સાથે માનવમાં ધનની લોહીપતા ભમત્વ પણ વધતા ગયા.

વિચારો ! જ્યારે માનવ વસ્તુથી વસ્તુનું આદાન પ્રદાન કરતો હતો ત્યારે તેની વૃત્તિઓ સમતા યુક્ત અને સીમિત હતી. તે સમજતો હતો કે વધુ અનાજ સંગ્રહ કરવાથી શું ફાયદો છે ? વળી તે સડી જવાની ભીતિ હતી અને તે વસ્તુ જોઈ એ ત્યારે મળી રહેશે તેમ નિશ્ચિત હતો. આથી જે કંઈ વસ્તુની જરૂર પડે તે વસ્તુના વ્યવહારથી નહીં જતું હતું. તેના ફળ સ્વરૂપે તે સમયનો સદ્ઉપયોગ કરી ધર્મ-ધ્યાન, પ્રભુભક્તિમાં પ્રવૃત્ત થઈ પવિત્ર જીવન ગાળવા ઉત્સુક હતો.

પરંતુ ધનના સામ્રાજ્યે માનવ મનને એવું પ્રભાવિત કર્યું કે હવે તે તેની ભક્તિ કરવા લાગી ગયો. આવશ્યક વસ્તુઓના સંગ્રહને બદલે વ્યર્થ વસ્તુના સંગ્રહમાં રાચવા લાગ્યો. સાર્થક વસ્તુ તો ઠીક પણ નિર્થક સંગ્રહમાં મોટાઈ માનવા લાગ્યો અને તેનો સંગ્રહ અમર્યાદિત થતો ગયો. જાણે કે તેનો અંત જ નહિ હોય ? માનવની ઈચ્છાનો અંત છે ? નહિ તો પછી સંગ્રહ તો વધતો જશે. વળી સમાજમાં અન્યો-અન્ય સ્પર્ધાત્મક જીવન એવું બનાવ્યું છે કે પ્રત્યેક માનવે પોતાને અન્ય કરતાં વધુ શ્રીમંતાઈવાળો ગણાવામાં સ્પર્ધાની હોડમાં દોડ મૂકી છે. જે કે તે સર્વે કંઈ એક ગતિથી દોડી શકવાના નથી. છતાં સમસ્ત વિશ્વમાં માનવે ઘડિયાળની ગતિ કરતાં પણ વધુ તેજ ગતિથી દોડની સ્પર્ધા લગાવી છે. અરે ! દોડવાની વાત જવા દો ઉડવા માંડ્યું છે. જરા ઊભા

રહો, વિચારો! આખરે શા માટે દોડી રહ્યા છો? કેના માટે દોડી-
ઉડી રહ્યા છો? અને તેનું આખરી પરિણામ શું છે?

એક ખાનુ માનવે આવશ્યકતાઓ વધારી, ખર્ચ વધાર્યું અને
ખીજી ખાનુ એટલી આવક વધી નહિ તે તો મર્યાદિત રહી, ઘટતી
ગઈ કે તૂટતી ગઈ. આવું રાજકીય કે પારિવારિક અર્થતંત્ર કેવી રીતે
ચાલશે? ક્યાં સુધી ચાલશે? આ પ્રકારે કરજ વધ્યા કરે તો સમાજ
કે દેશ ડૂબી જશે અને આખરે લોકમાનસ ચોરીનો માર્ગ લેશે.

દત્તાદાન અને અદત્તાદાન

અન્યોન્ય લેવું-દેવું આદાન પ્રદાનનો વ્યવહાર માનવનો ધર્મ
હતો. સંસ્કૃતમાં “દા” (યચ્છ) ધાતુ દેવા આપવા અર્થમાં છે તેનાથી
દાન શબ્દ થયો. દાન દેવું ‘આદુ’ અને ‘પ્ર’ ઉપસર્ગથી ‘આદાન’
‘પ્રદાન’ શબ્દો બન્યા છે. અન્યોન્ય આદાન-પ્રદાન એવો વ્યવહાર હતો.
હવે શું લેવું ને શું આપવું?

દત્ત અર્થાત્ આપેલું લેવું. જે ધન. અનાજ, કપડા વગેરે પદાર્થો
આપ્યા હોય તો તેના બદલામાં આદત્તાદાનનો વ્યવહાર ધર્મ હતો.
કેનું આપેલું લેવું? તેનો જવાબ સ્પષ્ટ છે કે કોણ આપે છે? કોઈ
શું આપે છે? કોણ અને કોઈ શબ્દ આપવાની ક્રિયાના કતાં રૂપે માલિક
કે સ્વામી શબ્દનો સૂચક છે. હવે ‘દાતા’ દાનની ક્રિયા કરવાવાળો
કોણ? સ્વામી, માલિક (દાતા) જે વસ્તુ તે આપે છે તેનો તે માલિક
છે, સ્વામી છે. તેથી તે વસ્તુ આપી શકે છે. અન્યથા જે વસ્તુ પર
મારું સ્વામિત્વ નથી તે વસ્તુ હું કેવી રીતે આપી શકું? તમે તમારા
જમાઈના ઘરે જઈ ને તેની માલિકીની વસ્તુ કોઈને આપી શકો છો?
તેઓ તમને તેમ કરવા દેશે! નહિ શા માટે નહિ? તે વસ્તુ તેમની
માલિકીની છે. તમારે આપવું છે તો તમે તમારી માલિકીની વસ્તુ આપો.
દત્તાદાન ધર્મનો અર્થ એ છે સ્વામી અથવા માલિક દ્વારા, આપેલી
વસ્તુ તમે લઈ શકો છો એ શિષ્ટાચાર છે, વ્યવરૈચિત ધર્મ છે.

હવે વિચારો તેનાથી વિપરીત શું છે? ‘દત્ત+આદાન’ = દત્તઆદાન
તેથી ઉલટું અ+દત્ત+આદાન = અદત્તાદાન ‘અ’ અહીં નિષેધ રૂપ છે.

અદત્તાદાનનો અર્થ લેવું નહિ એવો નથી. ‘અ’ લગાવવાથી અર્થ વિપરીત થયો. અદત્તાદાનનો અર્થ છે આપ્યા વગરનું લેવું. દાન દેવાવાળા સ્વામી દ્વારા ન આપવામાં આવ્યું હોય છતાં લેવું. સ્વામીની આજ્ઞા વગર લેવું, કે તેને પુછ્યા વગર લેવું તે અદત્તાદાન કહેવાય છે. તે ચોરી શબ્દથી પ્રચલિત છે. અદત્તાદાન અર્થાત્ ચોરી સંસ્કૃત ભાષામાં ચોરી માટે શબ્દ છે-

‘સ્તેયવૃત્તિ=ચોરી. બંનેના અર્થ આ પ્રમાણે છે.

- ૦ દત્તાદાન=અન્ય દ્વારા આપેલું લેવું તે ધર્મ.
- ૦ અદત્તાદાન =આપ્યા વગર લેવું-અધર્મ (ચોરી)
- ૦ અસ્તેયવૃત્તિ=ચોરી કરવી નહિ-ધર્મ.
- ૦ સ્તેયવૃત્તિ= ચોરી કરવી-અધર્મ.
- ૦ પરદ્રવ્ય હરણ વિરતિ=અન્યના દ્રવ્યનું અપહરણ કરવું નહિ તે ધર્મ.
- ૦ પરદ્રવ્યહરણ= અન્યના દ્રવ્યનું અપહરણ કરવું-અધર્મ.

શ્રાવક પ્રતિક્રમણસૂત્રમાં કહ્યું છે કે

તદ્દે અણુવ્યયમ્મી, થૂલગ-પરદ્વં-હરણ-વિરઈઓ ।

આચરિયમ્પસત્થે, इत्थ पमाय-प्पसंगेण ॥

ત્રીજા અણુવ્રતમાં પરદ્રવ્ય હરણનો ત્યાગ કરવાનું રહ્યું છે. પ્રમાદ-વશ કે ક્રોધાદિ અપ્રશસ્ત ભાવના ઉદયથી સ્થૂલ અદત્તાદાન વિરમણ વ્રતના પાલનમાં કોઈ પણ અતિચાર લાગે તો તેનો પણ ત્યાગ કરવું છે. આ પ્રકારે શ્રાવક પ્રતિક્રમણ સૂત્રમાં ‘અદત્તાદાન’નું ખીજુ નામ ‘પરદ્રવ્યહરણ’ આ પ્રલોકમાં સ્પષ્ટપણે લખ્યું છે અને વિરમણ, વિરતિ આ શબ્દો તેની સાથે જોડવાથી તે જ પાપ, પુણ્યરૂપ થઈ જાય છે. તેમ અધર્મનો અર્થ બદલાઈને ધર્મ અણુવ્રતનું સ્વરૂપ બને છે. જેમકે અદત્તાદાન અર્થાત્ ચોરીનું કર્મ કરવામાં આવે એ અધર્મ થયો. અદત્તાદાન વિરમણ લાભવામાં આવે તો તે પરદ્રવ્ય હરણનો ત્યાગ એટલે ધર્મ છે, પુણ્ય છે.

‘થૂલગપરદ્વહરણવિરઈઓ’ સ્થૂલ-પરદ્રવ્ય-હરણ-વિરતિ

(વિરમણ) અર્થાત્ સ્થૂલરૂપથી અન્યના દ્રવ્યનું હરણ કરવું તે ચોરી છે માટે તેનો ત્યાગ કરવું છે. અર્થાત્ તે ચોરી કરવારૂપ પાપ છે તેથી તેનો ત્યાગ કરવું છે. આ ધર્મનું સ્વરૂપ છે. ચોરીનો ત્યાગ ન કરવો તે પાપરૂપ હોવાથી અધર્મ છે.

અદત્તાહાન-(ચોરી)-તેના મુખ્ય ચાર પ્રકાર:-

તદાદ્યં સ્વામીનાડદત્તં, જીવાદત્તં તથાડપરમ્ ।

તૃતીયં જિનાદત્ત, ગુર્વદત્તં તુરીયકમ્ ॥

ખૂંડદ્ અતિચારની અંદર આ ચાર ભેદ આ પ્રકારે છે.

સામીજીવાદત્તં, તિત્થચરઅદત્તં તદ્દેવય ગુરુહિં ।

એવમદત્તં ચઢહા, પળ્ળત્તં ઘીચરાણહિં

અદત્તાહાનના ચાર પ્રકાર

સ્વામીઅદત્ત

ભુવઅદત્ત

તીર્થકરઅદત્ત

ગુરુઅદત્ત

આ ચાર પ્રકારના અદત્ત પરમાત્માએ દર્શાવ્યા છે. તેને સૂક્ષ્મ અને સ્થૂલ પ્રકારે સમજવા.

સ્વામી અદત્ત-સ્વામી-માલિક વસ્તુ જેની છે તે તેને સ્વામી છે, તે સ્વામીદત્ત=માલિકના દ્વારા આપેલું તે ઉચિત વ્યવહાર છે. જેમકે શેઠભાઈએ પ્રસન્ન થઈને નોકરને રૂ. ૧૦૦ની રકમ આપી. માતાએ પુત્રને વસ્તુ કે નાણાં આપ્યા. કદાચ કોઈ તે પુત્રને ધમકાવીને પૂછે તો તે સ્પષ્ટપણે જણાવશે કે તે મને મારી માએ આપ્યા છે. આ રીતે મેળવેલી વસ્તુ તે ઉચિત વ્યવહાર છે. પરંતુ માલિકના આપ્યા વગર વસ્તુ લેવી તે સ્વામી અદત્ત છે, ચોરી છે, સોના, ચાંદી આભૂષણ, હીરા, મોતી, ઝવેરાત કે નાની મોટી કોઈ ચીજ સ્વામીના આપ્યા વગર લેવી તે ચોરી છે.

સર્વથા તુચ્છ વસ્તુઓ જેવી કે દાંતમાં ભરાયેલા રાઈ ભરા જેવા દાણાને કાઢવાની ટાંકણી, કે ઘાસનું તણખલું, કે સળી, પગમાં ઘૂસેલો કાંટો કાઢવા માટે સોઈ પણ સ્વામીની આજ્ઞા વગર લેવી જોઈએ નહિ. તેવી તુચ્છ વસ્તુ પણ સ્વામીની આજ્ઞાથી લેવી જરૂરી છે. તે અસ્તેય-વૃત્તિનો ધર્મ છે. વગર પૂછ્યે લેવું. આપ્યા વગર લેવું તે સ્વામી અદત્તરૂપ ચોરી છે. આ પ્રકાર સૂક્ષ્મ સ્વામી અદત્ત કહેવાય છે.

ભગવાન મહાવીરે શ્રમણ સાધુઓને ઉપદેશ આપતા કહ્યું છે કે-

દન્તસોહળમાહ્સસ, અદત્તસસ વિવજ્જળં ।

અળવજ્જેસાણિજ્જતસસ, ગિળ્ળહાળા અવિ દુક્કારં ॥

શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૧માં અધ્યાયની ૨૭મી ગાથામાં કહ્યું છે કે ઢાંતમાંથી કચરો કાઢવા માટે ઘાસના તૃણની, સાવરણીની સળી જેવી વસ્તુ પણ સ્વામીને પૂછ્યા વગર કે આખ્યા વગર લેવી નહિ. એ પ્રકારે અદત્તનો ત્યાગ કરવો જોઈએ.

આવી તુચ્છ વસ્તુમાં જે લગવાને આવી કડક આજ્ઞા આપી હોય તો પછી સ્થૂલ-મોટી વસ્તુઓના વિષયમાં તો સમજી લેવું. અર્થાત્ સંયમી સાધુઓએ નિર્દોષ વસ્તુઓ શોધીને પ્રાપ્ત કરવી જોઈએ. આ પ્રકારે સંયમી સાધુને સૂક્ષ્મ અને સ્થૂલ બંને પ્રકારે અદત્તાદાનનો ત્યાગ હોવો જરૂરી છે. કારણ કે સાધુ મહાવ્રતી છે.

સ્થૂલ અદત્તાદાનના ત્યાગી શ્રાવકોનું :-

શ્રાવકનું ગૃહસ્થ જીવન સંસારી છે. સગા રનેહીઓમાં જવું આવવું, હળવું, મળવું, તે તેના સામાન્ય વ્યવહાર છે. તે નાની-તુચ્છ વસ્તુના આદાન પ્રદાનમાં કેવી રીતે ઉપયોગ રાખે? કોઈ સાસરે, કે મિત્રના ઘેર જાય ત્યાં તે ઘરમાં પડેલી ઢાંત શોધન સળી, ટાંકણી, પીન જેવી નાની નાની વસ્તુઓના વગર પૂછ્યે ઉપયોગ કરે છે અને કોઈ વ્યક્તિ તો ટેવને કારણે ટાંકણી જેવી વસ્તુ પૂછ્યા વગર લઈને ટોપીમાં ખોસીને ઘરે લઈ જાય છે. તેમાં ચોરી કરવાનો ધરાદો નથી. કોઈવાર નાનો કાગળ લખવા માટે લેવો. આવી વસ્તુઓ પૂછ્યા વગર લેવામાં કોઈ દુરાશય નથી અને તેથી સાસરાવાળા કે મિત્રો પણ તે વાતમાં ધ્યાન આપતા નથી. આવો એક સહજ વ્યવહાર છે. કોઈને ત્યાં મહેમાન બનીને ગયા. યજમાન ઘરમાં કંઈ કામ માટે અન્ય ઓરડામાં જાય. તે વખતે સંલવ છે કે તમે ટેવ મુજબ સામે પડેલા પાત્રમાંથી સોપારી કે કંઈ મુખવાસ મોંમા મૂકો છે. કારણ તમને એ પ્રકારે મોંમાં કંઈને કંઈ નાખવાની ટેવ છે. તેથી પદાર્થ ખાઈ લીધો, વાત તો નાની છે, પણ તમે માલિકને પૂછ્યું છે?

નહિ, અરે! તેમાં પૂછવાનું શું? આ તો નાની સરખી ચીજ છે. તેમાં કંઈ ચોરી થોડી છે? આવી ઘણી દલીલ તમે કરશો. આવો એક વ્યવહાર બની ગયો છે. જે કે બંને પક્ષ આમાં કંઈ ખોટું માનતા નથી. વળી શાસ્ત્રકારોએ અપેક્ષાએ શ્રાવકને માટે આવા સૂક્ષ્મ અદત્તા-

દાનના ત્યાગનું નિરૂપણ કયું નથી. જો કે શ્રાવકે ઉપયોગ રાખવો જરૂરી ખરો કે પૂછયા વગર વસ્તુ લેવી નહિ. જેથી સમાજમાં એક શિષ્ટતાની છાપ પડે છે, કે આ વ્યક્તિ શિષ્ટાચારનું ઉત્તમ પાલન કરે છે. સૂક્ષ્મ અદત્તાદાનનો ત્યાગ કરવો તે ઉત્તમ આદર્શ છે. વળી લોકોમાં આદર સન્માન વધે છે. અર્થાત્ શુદ્ધ ઉપયોગ પૂર્વક સૂક્ષ્મ વસ્તુઓની ચોરીથી બચવાનો પ્રયત્ન કરવો.

ત્રીજા અદત્તાદાનના અણુવ્રતમાં શ્રાવક જીવનની મર્યાદા સ્થૂલ અદત્તાદાનના ત્યાગની છે. સ્થૂલ અદત્તાદાનનો ત્યાગી અને સૂક્ષ્મની યાતનાવાળો શ્રાવક અણુવ્રતધારી કહેવાય છે.

સ્થૂલ વસ્તુઓમાં પણ જગતના અનંત પદાર્થોનો સમાવેશ થાય છે. સોનું, ચાંદી, આભૂષણ, હીરા, મોતી જેવેરાત વસ્ત્રપાત્ર વગેરે સેંકડો લાખો વસ્તુઓ સ્થૂલ પ્રકારની છે. તે વસ્તુઓના માલિકને પૂછયા વગર કે ઈચ્છા વિરુદ્ધ તે વસ્તુઓ લેવી જોઈએ નહિ. જો લે તો તે સ્થૂલ સ્વામી અદત્તાના પાપનો ભાગીદાર અવશ્ય બને છે. ગૃહસ્થ આવી વસ્તુઓનો સારી રીતે ત્યાગ કરી શકે છે. મોટી ચોરીથી બચી શકે છે. એની પ્રતિજ્ઞા તો જરૂર કરી શકે છે. તેથી ગૃહસ્થની મર્યાદાને અનુરૂપ સ્થૂલ અદત્તાદાન વિરમણ વ્રતનું નિરૂપણ કયું છે. સર્વજ્ઞ પરમાત્માએ શ્રાવકને યોગ્ય દેશ વિરત ધર્મનો ઉપદેશ આપ્યો છે સ્થૂલ રૂપે મોટી ચોરીનો ગૃહસ્થ ત્યાગ ન કરે તો તે ચોર કહેવાશે અને મોટી ચોરી તેને ભારે કર્મ બંધાવશે.

સામાયિકમાં વિક્ષેપરૂપ પરાઈ વસ્તુ : -

લગભગ ૨૫૦૦ વર્ષ પહેલાંની આ કથા છે. ૩ ની પૂણી કાંતીને પોતાનો જીવન નિર્વાહ કરનારા પુણીય! શ્રાવક સંતોષી હતા એટલે સુખી હતા. રોજના જે આનામાં નિર્વાહ કરવાનો નિયમ હોવાથી તે પતિ પત્ની જેમાંથી એકને રોજ ઉપવાસ થતો અને એક સ્વધર્મી બંધુને ભોજન કરાવતા. ફક્ત બંને માટે જે આના કમાણી કરવાનો વ્યાપાર કરીને બાકીનો સમય તેઓ સામાયિકની સાધનામાં ગાળતા.

એક દિવસની વાત છે. પુણીયો શ્રાવક સામાયિક કરે છે પણ મનની સ્થિરતા ટકતી નથી ચિંતન ધારામાં કંઈ વિક્ષેપ પડતો હતો. પુનઃ પુનઃ સામાયિક કરીને મનને સ્થિરતામાં લાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો

પણ મન સ્થિરતા ન પામ્યું. અંતે તેમણે પોતાની ધર્મ પત્નીને પૂછ્યું. “આજે શું વાત છે? આપણા નિવાસમાં કોઈનું પરધન તો ગ્રહણ થયું નથી ને?” મારાં સામાયિકમાં આવો વિદ્વેષ કેમ થાય છે?” ધર્મપત્ની પણ સુશ્રાવિકા હતી. તેણે પોતાની દિનચર્યાને તપાસી બેઠાં અને સ્મરણ થયું કે પડોશીની સાથે બેસીને છાણાં એકઠાં કર્યાં હતા ત્યારે તેનું એક છાણું પોતાના છાણામાં આવી ગયું હતું. તે પડોશીને પાછું આપ્યું ન હતું. પતિદેવને તેણે આ વાત જણાવી. પુણીયાળએ કહ્યું કે, “તે એક છાણા સાથે બીજા ચાર છાણાં પડોશીને આપી આવો.” છાણા પાછા પહોંચાડયા પછી પુનઃ પુણીયા શ્રાવક સામાયિકમાં બેઠા ત્યારે તેમની સામાયિક શુદ્ધ થઈ.

વિચારો! વાત તો નાની છે પણ તેમાં કેટલું ગૂઢ રહસ્ય રહેલું છે. એક તુચ્છ છાણું પડોશીને પૂછયા વગર આવી ગયું તો સાધનામાં વિદ્વેષ થયો. તો પછી ચોરી કર્યાં જ કરે છે તેનું જીવન પૂરું વિદ્વેષમય ભયશસ્ત્ર કેમ ન હોય? પુણીયાળને આવી સૂક્ષ્મ ચોરી પણ આંખમાં કણની જેમ ખૂંચી રહી હતી. પણ આજે તો સાધના જ કર્યાં છે કે ચોરી ખૂંચે?

ચોરી

અજ્ઞાણતા થયેલી ચોરી

જ્ઞાણીને કરેલી ચોરી

સૂક્ષ્મ સ્વામી અદત્તની ચોરી હસી મજાકમાં કે વાતચીતમાં થઈ જાય છે. પડોશીને ત્યાં ભોજન માટે ગયા પછી વાતચીતમાં ઉપયોગ ન રહેવાથી નેપકીન જેવી વસ્તુ તમારી પાસે રહી ગઈ તે અજ્ઞાણતા થયેલી ચોરી છે. જો કે ગૌણ છે. કારણ કે તમારો આશય ચોરીનો નથી વળી જેવો ખ્યાલ આવ્યો કે તરત તમે વસ્તુ પાછી આપી દો છો અને પોતાના દોષ માટે ક્ષમા માંગીને આત્માને દોષ મુક્ત કરો છો પણ જો જ્ઞાણીને ચોરી કરે છે તો તે ક્ષમ્ય ગણાતી નથી.

પ્રતિક્રમણમાં કરેલી ચોરીનું પરિણામ :-

દૃષ્ટાંત એક ઉપાશ્રયમાં એક શેઠ પ્રતિક્રમણ કરવા સૌની પાછળ બેસી ગયા. વસ્ત્ર બદલ્યા. પછી ગળામાં રહેલી સોનાની કાંઠી ઉતારીને

વસ્ત્રમાં ગોઠવીને મૂકી રાખી. તેવામાં એક અન્ય શ્રાવક પ્રતિકંભણ કરવા આવ્યા અને તેણે આ કંઠી જોઈ લીધી. તેના મનમાં એ કંઠી ઉપાડી લેવાની વૃત્તિ થઈ. પ્રતિકંભણ પૂરું થયું કે તરત જ તેણે તે કંઠી ચોરી લીધી અને ત્યાંથી ભાગી ગયો.

તે શ્રાવકની દશા ઘણી નાજુક હતી. વ્યાપાર ચાલતો ન હતો. જીવન નિર્વાહનું કોઈ સાધન ન હતું. ઘરમાં પત્ની બિમાર હતી. બાળકોના ભોજનની પણ વ્યવસ્થા ન હતી. આવી પરિસ્થિતિમાં તેણે વિવશ થઈ કંઠી ચોરી લીધી. મનુષ્ય પાપ કરવા ઈચ્છતો ન હતો. છતાં તેને પરિસ્થિતિએ ચોરી કરવા પ્રેર્યો. આથી ભગવાન મહાવીરે કહ્યું છું કે પાપીને પાપી, ચોરને ચોર, આંધળાને આંધળો, કાણાને કાણો ન કહેા.

પાપ સે ઘૃણા કરો પાપી સે નહીં,
ચોરી સે ઘૃણા કરો ચોર સે નહીં ।

ચોરી કરવી જરૂર ખરાબ છે. તેની ઘૃણા થઈ જાય. પણ ચોરી કરવાવાળી વ્યક્તિની ઘૃણા ન કરો. કોઈવાર વ્યક્તિ સંયોગને વિવશ થાય છે. કેવી પરિસ્થિતિમાં તે ચોરી કરવા પ્રેરાય છે? એનો વિચાર કરો. વળી એક વાતની સંભાવના છે કે ચોરી કરવાની ટેવ સુધરી શકે છે. સદ્ભાગ્યે તેના મનનું પરિવર્તન થઈ શકે છે. એવા દષ્ટાંતો આપણે જાણીએ છીએ.

લૂંટારો વાદ્મીકિ સાધુ થયો :-

વાદ્મીકિ જેવો લૂંટારો પણ એક દિવસ નાની સરખી વાતનો બોધ પામી જીવનનું પરિવર્તન કરી શક્યો. લૂંટનો વ્યવસાય છોડી તેણે સાધુતા સ્વીકારી આજે પણ આપણે માટે તેનું નામ અમર અન્યું છે. રામાયણ જેવા મહાગ્રંથનું તેમણે સર્જન કર્યું છે. એક લૂંટારાનું કેવું મહાન પરિવર્તન થયું તે આ દષ્ટાંત સૂચવે છે. માટે પાપને ધિક્કારો, વ્યક્તિને નહિ.

પાંચસો ચોરોની દીક્ષા સંભવ બની :-

જે પાંચ નહિ પણ પાંચસો ચોરોનું સાધુના રૂપમાં પરિવર્તન થયું એક કાળે જંબુકુમાર યુવાનવયમાં પોતાની રૂપવાન આઠ પત્ની—

ઓને ચારિત્ર-સંયમ ધર્મને ઉપદેશ આપતા હતા. તે રાત્રિએ પ્રભવ નામનો ચોર તેના ૫૦૦ સાથીઓ સાથે ચોરી કરવા આવ્યો. જંબુકુમારની આઠ પત્નીઓ પિતૃગૃહેથી અઢળક સંપત્તિ લઈને આવી હતી. ચોરોએ ધન ચોરીને તેના પોટલા બાંધ્યા પણ ત્યાં ચોરોના નેતા પ્રભવના કાન પર જંબુકુમારના ઉપદેશના શબ્દો પડ્યા. તેણે સાંભળ્યું કે આ યુવાન આ સર્વ સંપત્તિને ત્યાગ કરીને પ્રાતઃકાળે દીક્ષા ગ્રહણ કરવાના છે અને પત્નીઓને પણ સંસારની અસારતાનો ઉપદેશ આપે છે.

પ્રભવના કાને આ ઉપદેશની ઘણી ઊંડી અસર થઈ. તે મંથન કરવા લાગ્યો કે અરે ! આ કુમાર જે સંપત્તિનો સવારે ત્યાગ કરવાનો છે તેને શું મારે ગ્રહણ કરવી ? અને તે પણ ચોરી કરીને ? ઓહો ! તે કેવા ત્યાગી છે અને હું કેવો રાગી-ભોગી-ચોર છું ? અરે ! મેં જીવનભર ચોરી કરીને શું પ્રાપ્ત કર્યું ? સમાજમાં નિંદનીય કાર્યને કારણે અપમાનિત થયો. આમ મનોમંથનની કરીને તેના મનનું પરિવર્તન થયું. તેણે પોતાના ૫૦૦ સાથીઓને પણ આ વાત સમજાવી પરિણામે પ્રમુખ ચોર પ્રભવ સાથે ૫૦૦ ચોરોએ આત્મ સમર્પણ કરી જંબુકુમાર સાથે સંસાર ત્યાગ કર્યો. પ્રભવ ચોર પ્રભવ સ્વામી નામે યુગપ્રધાન આચાર્ય બન્યા.

આથી જ પ્રભુએ ઉપદેશ આપ્યો છે કે કોઈને પણ ચોર કે પાપી ન કહો. ચોરનો આત્મા દુષ્ટ નથી તે પણ આપણા જેવો આત્મા છે. તે પણ એક દિવસ શેતાન મટી સંત બની શકે છે. તે આત્માને હવા, પાણી, પ્રકાશની જેમ સંત સમાગમરૂપ પ્રકાશાદિની આવશ્યકતા છે.

ઈતિહાસના પાના પર કેટલાયે ચોરોનું પરિવર્તન થઈ તેમના નામ સુવર્ણાક્ષરે લખાયા છે. વ્યક્તિ કેવી પરિસ્થિતિને વશ ચોરી કરે છે તે જાણો. તે ચોરી કરે છે કે તેને સંયોગ ચોરી કરાવે છે ? પરિસ્થિતિ તેને તેમ કરવા પ્રેરે છે. આખરે કારણ શું છે ? તેથી પ્રભુએ ઉપદેશમાં જણાવ્યું કે—

“પાપથી ઘૂણા કરો પાપીથી નહિ,
ચોરીથી ઘૂણા કરો, ચોરથી નહિ.

ત્યાર પછી દુર્ભંગ રંક માનવ એ હાર લઈને ઘરે આવ્યો. પત્નીને હાર આપીને કહે લે આ હાર અને બાળકોનું પાલન પોષણ

કર. પત્ની ધર્મનિષ્ઠ હોવાથી ધર્મપત્ની કહેવાય છે, તેણે જાણ્યું કે હાર ચોરી સિવાય કયાંથી લાવે? તેણે પતિને કહ્યું કે તમારું ભાગ્ય કૂટી ગયું છે. પ્રતિક્રમણ કરવા જેવા સ્થાનેથી ચોરી કરીને આવ્યા તેના કરતા એક પાત્રમાં પાણી લઈ તેમાં નાક ડૂબાડી શ્વાસ રૂંધીને રૂબી મરવું સારું છે. જાઓ, તમારું મુખ જોવું, પણ પાપ છે. આ હાર માલિકને પાછો આપી આવો. ચોરીનું અન્ન બાળકોને ખવરાવવું છે? પરિણામે બાળકોના સંસ્કાર કેવા થશે? જાઓ, ચોરીની વસ્તુ કોઈપણ સંજોગોમાં એક ક્ષણ પણ આપણા ઘરમાં ન જોઈએ. હું ગમે તે પ્રકારે મજૂરી કરીશ. બાળકોને એકવાર ભોજન મળશે તો ચાલશે. પરંતુ ચોરીનો માલ તો ન જ રખાય તેનો ઉપયોગ ન થાય. ધારોકે આની જગાએ આજની ધર્મનિષ્ઠા રહિત પત્ની હોય તો શું કરે?

દુર્લભ ગ્રાહક હાર લઈને બહાર નીકળ્યો. શેઠજીને ઘરે પહોંચ્યો. આંખમાં અશ્રુ લાવી પોતાના દુષ્કૃત્યની માફી માંગી અને હારની પોતે ચોરી કરી હતી, તે વાત પ્રગટ કરી. હાર શેઠજીને પાછો આપ્યો. પણ આ શું? શેઠજી કહે હાર મારો નથી હું તેનો સ્વીકાર નહીં કરું. દુર્લભે ઘણો આગ્રહ કર્યો કે હાર તમારો છે. અંતે શેઠજીએ કહ્યું કે તારા નામની ચીઠ્ઠી બનાવીને આ હાર વ્યાજથી રાખું છું, તે તારી સંપત્તિ ગણાશે. એમ કહીને શેઠજીએ એક હજાર રૂપિયાની થેલી દુર્લભના હાથમાં આપી, જુઓ! સાધર્મિક પ્રત્યેની ભાવના! આજે આવી ઉદારતા છે? અરે! વસ્તુ મેળવવા ચોર પર જુલમ કરે અને મળે ત્યારે રાજ થઈને રાખી લે.

બીજા દિવસે શેઠજીએ વ્યાખ્યાનમાં ઊભા થઈને ગુરુજી પાસે વાત રજુ કરી અને પાપનું પ્રાયશ્ચિત માંગ્યું કે હું સાધર્મિક ભાઈની જરૂરિયાતની ખબર રાખતો નથી, તેથી તે અપરાધ મારો છે. શેઠજીની વાલ સાંભળીને દુર્લભ પણ ઉભો થઈ ગયો, તેણે કહ્યું, ગુરુજી! શેઠજી નિર્દોષ છે અપરાધ તો મારો છે. મેં શેઠજીનો હાર ચોર્યો હતો. પ્રાયશ્ચિત અને આપજો.

ગુરુજીએ પણ બધી પરિસ્થિતિ સમજી લીધી. યોગ્ય ન્યાય આપવા માટે ગુરુજીએ સન્માની વચમાં શેઠને પ્રાયશ્ચિત આપ્યું, અને કહ્યું કે તમે કરોડો રૂપિયાનો ધન સંચય કરો છો પણ સાધર્મિક બંધુની

ખબર રાખતા નથી, તેના દુઃખ દરિદ્રતાનો વિચાર કયોં નહિ. તેને શા માટે આવી ચોરી કરવી પડે? તેથી તમને પ્રાયશ્ચિત આપું છું કે, તમે તમારી લક્ષ્મીનો સદ્ઉપયોગ કરો. દીન દુઃખી ગૃહસ્થોને વ્યાપાર-રાહિમાં સહાય કરો.

ત્યાર પછી દુર્લભને એકાંતમાં બોલાવીને ચોરીના અપરાધનું પ્રાયશ્ચિત આપ્યું. આ પ્રસંગ આપણને ઘણું શીખવે છે. આ ઘટનાનો સૂક્ષ્મપણે વિચાર કરજો અને તેના મર્મને સમજવા પ્રયત્ન કરજો.

ચોરી કરવાનું કોણ શીખવે છે ?

બાળક તો નિર્દોષ કે નાદાન હોય છે. તે કંઈ જાણતો નથી વળી. તેને સ્કૂલમાં કે અન્યત્ર ચોરી કરવાનું શીખવવામાં આવતું નથી છતાં એક પ્રશ્ન પૂછું કે આપણામાંથી કોને ચોરી કરતા આવડતી નથી? હાથ ઉંચા કરો. સભામાંથી એક બે વ્યક્તિએ હાથ ઉંચા કર્યાં. તેમને પૂછવામાં આવ્યું કે તમને ચોરી કરતા આવડતી નથી? કે તમે ચોરી કરતા નથી? ખરાખર જવાબ આપજો. અમે સાધુ પણ હાથ ઉંચા નથી કરી શકતા. કારણકે ચોરી કેવી રીતે કરવી તે તો અમને પણ આવડે છે. નથી આવડતી એમ તો કેવી રીતે કહેવાય? આવડે છે પણ કરતા નથી. પંચમહાવ્રતધારી છીએ તેથી સૂક્ષ્મ કે સ્થૂલ કોઈ પ્રકારની ચોરી જીવનમાં ન કરવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી છે. ચોરી કરવી તે પાપ છે તે પણ જાણીએ છીએ. પરંતુ ગૃહસ્થ જીવનમાં તો ડગલે ને પગલે ચોરી કરવાની તક મળ્યા કરે છે. તેવી પરિસ્થિતિમાં તમને પ્રતિજ્ઞા બચાવી શકે છે.

માતાએ પુત્રને ચોરી કરતા શીખવ્યું :-

જ્યારે ચોરી કરવાની કોઈ શાળા નથી તો પછી વ્યક્તિ ચોરી કરવાનું કયાં શીખે છે? જો કે આજે આતંકવાદ કે ત્રાસવાદ જેવા બળો ચોરી કરવાનું શીખવે છે ખરા, પણ કોઈવાર બાળક ઘરમાં મા-બાપ પાસે અસત્ય ચોરી વગેરે શીખે છે. એક ગરીબ ઘરના નાના બાળકે દસ નયા પૈસા ચોરીથી લાવીને માતાને આપ્યા. મા રાજી થઈ ગઈ અને તેના બદલામાં તેણે બાળકને શાબાશી આપી. બીજા દિવસે બાળક એક રૂપિયો લાવ્યો, માએ તેને રાજી થઈને ચોકલેટ આપી.

બાળક રાજી થઈ ગયો. અને હવે તો ચોરીમાં આગળ વધવા લાગ્યો. એક દિવસ સો રૂપિયા ચોરીને લાગ્યો. મા તો ખૂબ રાજી થઈ, અને તેને શિરો કરીને જમાડ્યો. બાળક હવે યુવાન થયો હતો. તેણે એક દબર રૂપિયાની ચોરી કરી અને તે પકડાઈ ગયો. લોકોએ તેને માર્યો અને ન્યાયાધીશની સામે હાજર કર્યો. ન્યાયાધીશે તેને પૂછ્યું કે અરે ! યુવાન તેં આવી ચોરી કેમ કરી ? યુવાન કહે શું ? આને ચોરી કહેવાય છે ? ન્યાયાધીશ-શું તને ખબર નથી તારો માએ તને એટલું પણ શિખવ્યું નથી ! ચોરીના ગુના બદલ તારું નાક કાપી લેવામાં આવશે.

યુવાન-અરે ! જો તમારે મારું નાક કાપવું હોય તો પહેલાં મારી માનું નાક કાપો.

ન્યાયાધીશ- શા માટે ? ચોરી તેં કરી છે તારી માનું નાક શા માટે કાપવું ? જો પાપ કરે તે સજા લોગવે. યુવાન- મારી માતાએ મને ક્યારેય પણ શિખવ્યું નથી કે આને ચોરી કહેવાય. મા તો રૂપિયા લઈને રાજી થતી હતી. આપ આને ચોરી કહો છો.

ન્યાયાધીશે તેની માને બોલાવી. અને તેને પૂછવામાં આવ્યું કે આ યુવાન શું કહે છે ? મા નતમસ્તક ઉભી રહી અને જવાબ આપ્યો કે મારો પુત્ર સાચી વાત કહે છે.

ન્યાયાધીશ- તેં તારા પુત્રને સારા સંસ્કાર આપવાને બદલે ચોરી કરવાનું શા માટે શિખવ્યું ? ચોરી કરવી એ મહાપાપ છે તેમ શિખવવું જોઈતું હતું જ્યારે બાળક ચોરી કરીને પ્રથમ દસ પૈસા લાગ્યો ત્યારે તેને રોકવો જોઈતો હતો. તો તે ભવિષ્યમાં ચોરી કરત નહિ. આખરે સજા માને કરવામાં આવી. અર્થાત્ ચોરીના કાર્યમાં પ્રોત્સાહન આપવું તે મહાપાપ છે.

ચોર બનવાના અઢાર પ્રકાર :-

દીર્ઘદષ્ટિ, પ્રતિભા સંપન્ન, વિચક્ષણ જ્ઞાની ભગવંતોએ ચોર પ્રસૂતિ-ચોરને જન્મ આપવાવાળી અઢાર પ્રકારની ભિન્ન ભિન્ન ક્રિયાઓ બતાવી છે. જેના પરિણામે માનવ માનવ મટી ચોર બને છે. તેના પ્રકાર આ પ્રમાણે છે.

મહાનં કુશલં તર્જા, રાજ ભાગોઽવલોકનમ્ ।
 અમાર્ગ દર્શનં શય્યા, પર મહ્યાસ્તથૈવ ચ ॥
 વિશ્રામઃ પાદપતનં, વાસનં ગોપનં તથા ।
 સ્વપ્નસ્ય સ્વાદનં ચૈવ, તથાઽન્યમાહારાજિકમ્ ।
 પદ્યાગ્ન્યૂદકરજ્જૂનાં, પ્રદાનં જ્ઞાનપૂર્વકમ્ ।

एता प्रतयो सूज्ञेया, अष्टादश मनीषिभिः ॥

- (૧) ભલનં—“હું તારી સાથે છું” તેમ કહી ચોરી કરવામાં ચોરને પ્રોત્સાહન આપવું.
- (૨) કુશલં—ચોરીનું શ્લેષ કુશળ ઈચ્છવું અને તેના સુખદુઃખની પૃચ્છા કરવી.
- (૩) તર્જા—આંખો કે હાથ દ્વારા ચોરી માટે ઇશારો કરવો
- (૪) રાજભાગ—કર ચોરી દ્વારા રાજ્યનેા કર છૂપાવવો.
- (૫) અવલોકન—ચોરી કરવાવાળા ચોરના માર્ગમાં ધ્યાન રાખવું કે કોઈ જોતું નથી ને ?
- (૬) અમાર્ગ દર્શન—ચોરને છૂપાવવા અન્યને ખોટો માર્ગ બતાવવો.
- (૭) શય્યા—ચોરને સુવાની સગવડ આપવી
- (૮) પદભંગ—ચોરના પાદચિહ્ને ભૂંસી નાંખવા
- (૯) વિશ્રામ—ચોરને વિશ્રાંતિ માટે જગ્યા આપવી.
- (૧૦) પાદપતન—ચોરને નમસ્કાર વગેરે કરી આદર આપવો.
- (૧૧) આસન—ચોરને ખેસવા માટે આસન આપવું.
- (૧૨) ગોપન—ચોરને છૂપાવી રાખવો.
- (૧૩) ખંડહાન—ચોરને સારું સારું ખાવાનું આપવું.
- (૧૪) મહારાજિક—તેને અત્યંત માન આપવું.
- (૧૫) પદ—તેની સેવા સુશ્રુષા કરવી.
- (૧૬) અગ્નિ—ચોરને રસોઈ માટે અગ્નિની વ્યવસ્થા કરવી.
- (૧૭) ઉદક—તેને સ્નાનાદિક માટે પાણીની સુવિધા આપવી.
- (૧૮) રજ્જુ—ચોરીનો માલ બાંધવા દોરડું આપવું.

ચોરને પ્રોત્સાહન આપવા આ અઢાર પ્રકારની ક્રિયા કરવાથી ચોર તૈયાર થાય છે. આ ચોર પ્રસૂતિના ભેદ કહેવાય છે. આવા દોષમાં ન પડાય તે માટે સાધકે આ જાણવું જરૂરી છે અને જાણીને તેનાથી દૂર રહેવા પ્રયત્ન કરવો. જેથી આપણા નિમિત્તથી કોઈ ચોર ચોરી કરવા પ્રેરાય નહિ કે નવા ચોરનો જન્મ ન થાય આપણા સહ-કાર કે સહયોગથી કોઈ ચોરી કરવા ન પ્રેરાય તેનું ખૂબ ધ્યાન રાખવું જોઈએ. ચોરના સહભાગી થવું તે પણ મહા પાપ છે.

બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તી એ અપરાધી બ્રાહ્મણની આંખો તો કઢાવી નાંખી પણ તેને સાથ આપવાવાળા તેના સમસ્ત પરિવારની આંખો પણ કઢાવી અને તે સર્વને કાંસી આપી નાશ કર્યાં.

શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યજી એ યોગશાસ્ત્રમાં પ્રકાશ્યું છે કે

સમ્બન્દ્યપિ નિગૃહ્યેત ચૌર્યાન્મણ્ડિકવન્નૃપૈઃ ।

ગૌડદેશના પાટલિ પુત્રના રાજા મૂળદેવે પ્રસિદ્ધ એવા મહાચોર મંડિકને પકડ્યો તેને પકડવો તે એક સમસ્યા હતી. ધૂર્તાની સાથે ધૂર્તા કરી પકડ્યો તેની સાથે તેના પરિવારને પકડી તે સર્વને એક સાથે એક સરખી સજા કરી અર્થાત્ કોઈ કુટુંબમાં જો એક ચોર પાકે છે તો તેની સાથે તેના સંપૂર્ણ પરિવારને કલંક લાગે છે અને તેમને પણ સજા લોગ-વવી પડે છે. તેના પરિવાર સામે સૌ આંગળી ચીંધે છે અને તેની નિંદા કરે છે. પુત્ર પુત્રી પૌત્રોને પણ ભવિષ્યમાં સમાજ દ્વારા અપ-માનિત થવું પડે છે. આમ સાથી, સંબંધી સૌ દુઃખી થાય છે. મિત્ર સંબંધી પર પણ ઘણું મોટું સંકટ આવે છે. સૌને ઘણું સહન કરવું પડે છે. એક ચોર ચોરી કરે પણ તેની સાથે કેટલા સગા સ્વજનોને સહન કરવું પડે છે ?

અભગ્નસેન ચોરને વધસ્તંભની પર સજા

૪૫ આગમોમાં ૧૧ અંગ સૂત્રોમાં ૧૧મા અંગ શ્રી વિપાક સૂત્રમાં દુઃખ વિપાકના ત્રીજા અધ્યયનમાં અભગ્નસેન ચોરનું અધ્ય-યન છે.

ભારત દેશના પુરિમતાલ નગરના રાજા મહાબલ હતા. નગરની બહાર અમોઘદર્શન નામનું ઉદ્યાન હતું. એકવાર ભગવાન શ્રી મહાવીર પ્રભુ પોતાના શિષ્ય ગૌતમ સ્વામી આદિ વિશાળ પરિવારની

સાથે પુરિમતાલ નગરમાં પધાર્યા. ભગવાનને નિવાસ ઉદ્યાનમાં હતો. દેવતાઓએ સમવસરણની રચના કરી. પ્રભુએ દેશના આપી. નગરવાસી દેશનાનું શ્રવણ કરીને વિદાય થયા. ઇન્દ્રભૂતિ ગૌતમ પ્રભુની આજ્ઞા લઈ ગોચરી માટે ગયા. તે પુરિમતાલ નગરના રાજમાર્ગ પરથી જતા હતા. ત્યાં તેમણે એક પ્રસંગ જોયો.

અનેક હાથી-ઘોડા ઊભા હતા. બપોર ધારણ કરેલા રાજસૈનિકો ઊભા હતા. એ સર્વની વચમાં એક માણસને શિર્ષાસનની દશામાં રાખીને વધસ્તંભની સાથે બાંધીને રાખ્યો હતો. વળી તેના કાન-નાક પણ કાપી લેવામાં આવ્યા હતા, અને નગરના ચૌટામાં નિશ્ચિત સ્થાન પર બેસાડવામાં આવ્યો હતો. વળી તેની આબુબાબુ રહેલા પહેલવાને ચાબૂકથી મારતા હતા. તે પછી તેના આઠ કાકીઓને મારવામાં આવ્યા, તે પછી તેની આઠ કાકીઓને, ત્યાર પછી તેના પુત્રો, પુત્રવધુઓ, પુત્રીઓ, જમાઈ, પૌત્ર-પૌત્રી, પત્નીને પણ મારવામાં આવી. તે ઉપરાંત માસા, માસી, મિત્રો, સ્નેહીઓ, સગાં-સંબંધો સર્વને રાજનૈતિક સૈનિકો ખૂબ મારતા રહ્યા, જેથી આ જોઈને તે માણસને દુઃખ થાય. એનાથી પણ કઠ્ઠણાજનક સ્થિતિ તો એ હતી કે તે માણસને વધસ્તંભ પર લટકાવી શસ્ત્રો દ્વારા તેના શરીરને ભાલા દ્વારા વિંધવામાં આવ્યું અને તેમાંથી નીકળતા માંસને તેને જ ખવરાવવામાં આવ્યું અને તેનું લોહી પણ તેને જ પીવરાવવામાં આવ્યું.

આવી કંઈ સજ્જ અને કઠ્ઠણતાથી ભરેલો પ્રસંગ રાજમાર્ગ પર પસાર થતા ગૌતમ સ્વામીએ જોયો, તેમના મુખમાંથી ઉદ્ગાર નીકળી પડયા. અરેરે! સાક્ષાત્ નરકનું દશ્ય ખડું થયું છે. તેમનું મન દુઃખથી ભરાઈ ગયું. તે સમવસરણમાં બિરાજમાન પ્રભુ પાસે પહોંચ્યા, અને પ્રભુ પાસે જોયેલા દશ્યનું વર્ણન કર્યું અને પૂછ્યું: “હું કઠ્ઠણાવંત! એ માણસ કોણ છે. તેના દોષ શું છે? તેનું આ પાપ આ જન્મનું છે કે ગત જન્મનું છે?” ભગવાન મહાવીરે કહ્યું, “હું ગૌતમ! આ પુરિમતાલ નગરની બહાર બહુ મોટી ચોરપટ્ટી છે. પહાડની વચમાં તે આવેલી છે. તેમાં ગુફાઓ પણ છે. એ ચોરપટ્ટીમાં મહાભયંકર પ્રસિદ્ધ વિજય નામે ચોર રહેતો હતો. તેના હાથ નીચે પાંચસો ચોર હતા. સૈનો સેનાપતિ વિજય હતો. તે મહાકૂર અને હિંસક હતો. પ્રબલ પહારી તથા શૂરવીર હતો. પરશ્વીલંપટ અને સર્વ પાપો કરવામાં

નિપૂણ હતો. અન્યને પણ ચોરી લૂંટ-ફાટ કરવાનું શિખવતો હતો. મુસાફરોને લૂંટવા, ગામ-નગરને લૂંટવા અને ખૂન કરવા, વગેરે પાપથી પરિપૂર્ણ વ્યવસાય કરતો હતો. તેમાં જ જીવન વ્યતીત કરતો હતો.

તેની સ્કંદશ્રી નામની પત્નીથી તેને એક પુત્ર ઉત્પન્ન થયો હતો. તેનું નામ અભગ્નસેન હતું, તે પૂર્વ જન્મમાં ઈંડાનો વ્યાપારી હતો. નિન્દવ નામના તે વ્યાપારીએ નગરમાં ઈંડાનો વ્યાપાર ખૂબ જમાવ્યો હતો. કેટલાયે પક્ષીઓના હબરો ઈંડા તે વેચતો હતો. તે પોતે ખાતો હતો અને ખવરાવતો હતો. આ કાર્યમાં તેને સહાયકર્તા પાંચસો માણસો હતા. જંગલમાં જઈને તે પક્ષીઓના ઈંડા લઈ આવતા હતા. રસોઈમાં પકાવતા હતા, વેચતા હતા. એમ વિવિધ રીતે પાપ વ્યાપાર કરતા હતા. આમ અનેક પ્રકારનું મહાભયંકર પાપ આચરીને તે નિન્દવ - અંડવણિક એક હબર વર્ષનું આયુષ્ય પૂરું કરીને ત્રીજી નરકમાં ઉત્પન્ન થયો. સાત સાગરોપમ અર્થાત્ અસંખ્યાતા વર્ષ તે નરકમાં પરમાધામીઓ દ્વારા તથા અન્યોન્ય દ્વારા મહા દુઃખ અને યાતના ભોગવી નરકનું આયુષ્ય પૂર્ણ થતાં તે આ ચોરપલ્લીમાં વિજયચોરને ત્યાં પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો. તેનું નામ અભગ્નસેન છે.

પૂર્વજન્મના સંસ્કારોને કારણે તે આ જન્મ મનુષ્યને પામ્યો પણ પાપના મહાચોર થયો. અને પુનઃ પાપ વ્યાપાર કરવા લાગ્યો. તેણે યુવાવસ્થામાં પ્રવેશ કર્યો. તે સમયે તેનો પિતા મૃત્યુ પામ્યા. પરિણામે તેને પાંચસો ચોરો સહિત તેની ગાદી પર બેસાડવામાં આવ્યો. હવે તો તે ચોરસેનાધિપતિ બન્યો. પિતાથી પુત્ર ચોરપણામાં સવાયો નીકળ્યો. મહાપરાક્રમી ચોરી કરવા લાગ્યો. પુરિમતાલ નગરના રાજા અને મંત્રીઓ પણ ચિંતાચ્ચસ્ત થઈ ગયા. પ્રભાજનો પણ ત્રાસી ઉઠ્યા તેમણે મહાબલ રાજાને રક્ષણ આપવા વિનંતિ કરી, લૂંટફાટ, માર-કાટ, ચોરી-હિંસા વગેરે સર્વ પ્રકારના મહાભયંકર પાપો કરવાવાળો તે અભગ્નસેનને અનેક યુક્તિ પ્રયુક્તિ દ્વારા પકડવામાં આવ્યો. તેને આજે ફાંસી આપવા માટે હાજર કરવામાં આવ્યો છે.

હે ગૌતમ ! તમે હમણાં જે પ્રસંગ જોયો તેની આ કહાણી છે. તે આ જ અભગ્નસેન છે જેને વધસ્તંભ પર લટકાવવામાં આવ્યો છે.

તીર ભાલા દ્વારા તેના શરીરને વીંધીને તેમાંથી નિકળતું માંસ તેને જ ખવરાવવામાં આવે છે. તેનું જ લોહી તેને ખવરાવવામાં આવે છે. એ ભયંકર વેદના ભોગવી રહ્યો છે. તેના તીવ્ર પાપોનું ફળ આજે તેને મળી રહ્યું છે. હે ગૌતમ! આ સજા કે યાતના કંઈજ નથી. આ નગરમાં કરેલા ચોરીના કૃત્યને કારણે તેને પકડી લેવામાં આવ્યો છે. પરંતુ આ ઉપરાંત આજ દિવસ સુધી તેણે અનેક ચોરીઓ, અને લૂંટફાટો કરી છે. અનેક જીવોની હિંસા કરી છે. દારૂ જુગાર માંસહાર કર્યા છે. ગતજન્મોમાં કરેલા ઈંડાના પાપ વ્યાપારનું કર્મ પણ હજી શેષ રહ્યું છે. તેની સજા તો ઘણી ભયંકર છે. સાઠત્રીસ વર્ષની યુવાવસ્થામાં ફાંસી દ્વારા મૃત્યુ પામીને તે રત્નપ્રભા નામની પહેલી નરકમાં ઊત્પન્ન થશે. ત્યાં એક સાગરોપમનું આયુષ્ય મહાદુઃખમાં પસાર કરશે. અહીંની અપેક્ષાએ તે મહાભયંકર સજા અને વેદના પરમાધામીઓ દ્વારા સહન કરશે. ત્યાંથી નીકળીને તિર્યંચાદિ ગતિમાં મહાદુઃખ પામી સાતમી નરક સુધીની તીવ્ર યાતના ભોગવશે. કરેલા કર્મ ક્યાં છૂટશે ?

એક અપેક્ષાએ હિંસા કરતા પણ ચોરી મહાપાપ છે:-

ऐकस्यैकं क्षणं दुःख, मार्यमाणस्य जायते ।

સપુત્ર-પૌત્રસ્ય પુનર્યાવજ્જીવંહતે ધને ॥

હિંસા ભયંકર પાપ છે તેમાં કંઈ શંકાને સ્થાન નથી છતાં પણ એક અપેક્ષાએ હિંસા દ્વારા થતા મરણની વેદના અમુક ક્ષણની હોય છે. પરંતુ જો કોઈની ધનસંપત્તિ છીનવી લેવાથી તે વ્યક્તિ જીવનભર દુઃખી થાય છે. તે હંમેશા આત્મધ્યાન કરી રહતી રહે છે. કોઈ તો ગાંડા પણ થઈ જાય છે તે ઉપરાંત પરિસ્થિતિવશ તેના પુત્ર પૌત્રો ને પણ એ કારણથી દુઃખ ભોગવવું પડે છે. આમ ધન હરણનું દુઃખ વ્યક્તિ જીવનભર ભોગવે છે. કારણકે ધન પણ માનવના જીવનની અતિ આવશ્યક વસ્તુ છે. તેથી તેને પણ પ્રાણ તરીકે કહેવામાં આવે છે.

વ્યવહારમાં ધન એ અગ્યારમો પ્રાણ છે :-

શાસ્ત્રોમાં જીવના વ્યવહાર દ્રવ્યપ્રાણ હસ ખતાવ્યા છે પાંચ ઈંદ્રિયો, ત્રણ બળ, શ્વાસોરહ્વાસ અને આયુષ્ય, આ હસ પ્રાણ છે, તે પ્રાણોમાંથી કોઈપણ પ્રાણની હિંસા કરવી તે મહાપાપ છે. લોક

વ્યવહારમાં ધન-પૈસાને પણ અગ્યારમો પ્રાણ માનવામાં આવ્યો છે. કારણ કે મનુષ્યને ધન જીવનથી પણ પ્યારું લાગે છે તેથી ધનની ચોરી પ્રાણોની હિંસા કરતાં પણ વિશેષ પાપ ગણવામાં આવે છે. કહેવાય છે કે ધનની ચોરી પાછળ જાણે કે એના પ્રાણની ચોરી થાય છે.

“આજ પ્રાણા નૃણામર્થો હરતા તં હતા હિ તે”

કોઈવાર ધન ચોરાવાથી વ્યક્તિ મૃતપ્રાયઃ બની જાય છે એવા સમાચાર મળે છે કે ધનહરણ થવાથી વ્યક્તિ આઘાત પામીને મૃત્યુને શરણ થઈ. સાંભળવામાં આવ્યું હતું કે મુંબઈના એક શ્રીમંતને ત્યાં લાખો રૂપિયાની ચોરી થઈ. પૂરી જાહેગી મહેનત કરીને શેઠ કમાચા હતા તે સઘળું ધન ચોરાઈ ગયું. તે સાંભળીને શેઠના પ્રાણ નીકળી ગયા, અને સુશિક્ષિત પુત્ર પાગલ થઈ ગયો. આથી કહેવાય છે કે ચોર ધન તો ચોરે છે કે સાથે સાથે પ્રાણ પણ ચોરે છે.

ચોર સાત પ્રકારના બતાવ્યા છે

ચૌર ૧ ચૌરાપકો ૨ મન્ત્રી ૩ મેદજ્ઞ ૪ કાળક્રચી ૫ ।

અન્નદ : ૬ સ્થાનદ ૭ ર્ચેતિ ચોર : સન્તવિધઃ સ્મૃત : ॥

નીતિશાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે (૧) એક સ્વયં પોતે જ ચોર હોય છે. (૨) ચોરને સર્વ પ્રકારની સામગ્રી પૂરી પાડનાર તથા મદદ કરનાર ચૌરાપક, (૩) ચોરને ચોરી કરવા માટે સલાહ આપનાર મંત્રી, (૪) ચોરો દ્વારા ચોરીની યોજનાનો લેહ જાણવાવાળો. (૫) ચોરીનો માલ લેવાવાળો, (૬) ચોરોને લોજન આદિ સામગ્રી આપનાર (૭) ચોરોને આશ્રય આપવાવાળો. આ પ્રમાણે સાત પ્રકારના ચોર બતાવ્યા છે.

પૂર્વ જન્મની ચોરીના સંસ્કાર

કેટલીકવાર પૂર્વ જન્મોના કે જન્મ જન્મમાંતરોના સંસ્કારો મૃત્યુ બાદ બીજા જન્મમાં સાથે આવે છે અને તે પોતાનો પ્રભાવ દેખાડે છે. એક દસબાર વર્ષના બાળકે દિક્ષા ગ્રહણ કરી સાધુ થયો. તે બાળસાધુ સમુદાયમાં પ્રિય હતો. તે વિનોદી સ્વભાવવાળો હોવાથી તેને રમુજ કરવાની ટેવ હતી. કોઈની વસ્તુ આગળ પાછળ મૂકી દેવાની તેને ટેવ પડી હતી. કોઈવાર કોઈ સાધુનો દાંડો છુપાવીને મૂકી દે કોઈનું પાત્ર વસ્ત્ર છુપાવી દેતો હતો. અને જ્યારે સાધુ તે વસ્તુ શોધે ત્યારે તેને મળ આવતી હતી. આવો રોજનો એક ક્રમ બની ગયો હતો.

એકવાર સાધુઓ વિહાર કરીને અન્ય ગામ ગયા ત્યારે એક જ્ઞાની ગીતાર્થ આચાર્યને પૂછ્યું કે, 'ગુરુજી ! આ બાળ સાધુ આવી રમુજ કેમ કરે છે ?' આચાર્યજીએ જ્ઞાનયોગ દ્વારા જોઈ ને કહ્યું કે આ બાળ સાધુ ગયા જન્મમાં ચોર હતો. ચોરી કરવાને તેનો વ્યવસાય હતો. આજે તે સંસ્કાર તેના ઉદયમાં આવ્યા છે. પરંતુ દીક્ષા લીધી હોવાથી તે ચોરી કરતો નથી જો સંસારમાં હોત તો ચોરી કરીને મોટો ચોર થઈ જાત આજે બાળક હોવાથી રમુજમાં તમારી વસ્તુઓ છુપાવી દે છે પણ ભવિષ્યમાં મહાવ્રત લીધેલા હોવાથી તે સમજી જશે. આમ જન્મ-જન્માંતરના સંસ્કાર પણ એક જન્મથી બીજા જન્મમાં જાય છે. એ સંસ્કાર પણ પક્ષીઓમાં પણ આવે છે.

ઉંદર વાંદરા જેવા પશુઓ પણ ચોરી કરે છે.

મુંબઈમાં એવો પ્રસંગ બન્યો હતો કે એક વાંદરો ચોરી કરતા પકડાઈ ગયો. તે કોઈ કોઈ ઘરોમાંથી રૂપિયા નાણાંના સિક્કા ચોરી જતો. કેટલાય દિવસ આવો ક્રમ ચાલ્યો જનતા હેરાન થઈ ગઈ એક વાંદરાને મદારીએ કોઈના ખીરસામાંથી ચોરી કરવાનું શિખવ્યું હતું. તે વાંદરો ઝાડ પરથી ઉતરીને કોઈના ખીરસામાંથી જે વસ્તુ મળે તે લઈ ને ભાગી જતો હતો. એક બીજો વાંદરો ઝાડની નીચેની ડાળ પર બેસતો અને રસ્તે જતા યાત્રીકના ખીરસામાંથી ગૈસા ખેંચી લઈને પાછો ઝાડની ટોચ પર ચઢી જતો હતો અને પછી ઘરની છત કૂદીને પોતાના માલિકને વસ્તુઓ આપી દેતો હતો. આખરે વાંદરાનો માલિક પકડાઈ ગયો અને બંનેને સજા કરવામાં આવી.

જમીન ખોદીને નાણું ત્યાં દાટી દેતા હતા એક ઉંદર આ સોનું-નાણું વગેરે જમીન ખોદીને કાઢીને ચોરી જતો પોતાના મોંમા નાણું રાખીને બીજા વૃક્ષ પાસે જઈ ત્યાં દર કરી ધન એકઠું કરતો આ પ્રકારે તે ઉંદર જીંદગી સુધી ચોરી કરતો હતો.

પાક્ષિક સૂત્રમાં ચોરી વિષે કહ્યું છે કે

“અહાવરે તચ્ચે મંતે । મહવ્વણ-અદિન્નાદાણાઓ વેરમણં સવ્વંમંતે ।
અદિન્નાદાણં પચ્ચક્ખામિ ! સો ગામે વા, નગરે વા, અરણ્ણે વા, અપ્પં વા, બહું વા, અણું વા થૂલં વા ચિત્તમંતં વા” અચિત્તમંતં વા ।

સાધુ દીક્ષા પ્રસંગે મહાવ્રતની પ્રતિજ્ઞા કરે છે. તે કહે છે કે હું ભગવંત ! હું ત્રીજા અદત્તદાન ન લેવાની પ્રતિજ્ઞા કરૂં છું. ચોરીનો સર્વથા ત્યાગ કરૂં છું. તેવી ચોરી ગામમાં, નગરમાં કે અરણ્યમાં તે નાની કે મોટી હોય સ્થૂલ કે સૂક્ષ્મ હોય સચિત્ત કે અચિત્ત હોય, તો પણ હું કરીશ નહિ અન્યની પાસે કરાવીશ નહિ અને કરવાવાળાની અનુમોદના નહિ કરૂં આ પ્રમાણે મન, વચન અને કાયાથી ચોરી કરવી નહિ, કરાવવી નહિ કે કરવાવાળાને અનુજ્ઞા નહિ આપું. તેવી પ્રતિજ્ઞા મહાવ્રતી સાધુ સ્વીકારે છે.

સે અદિન્નાદાણે ચરણિવહે પન્નતે । ત્ત જહા-દઘ્વઓ, સ્વિત્તઓ, કાલઓ, માવઓ । દઘ્વઓ ણં અદિન્નાદાણે ગહ્ણ-ધારણિજ્જેસુ-દઘ્વેસુ, સ્વિત્તઓણં અદિન્નાદાણં ગામે વા, નગરે વા, અરણ્ણે વા, કાલઓ ણં અદિન્નાદાણે દિઆ વા, રાઓ વા, માવનાઓ ણં અદિન્નાદાણે રાગેણ વા દૈસેણ વા !.....

આ ચોરી ચાર પ્રકારની બતાવવામાં આવી છે. દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવ ચાર ભેદ છે. દ્રવ્યથી કોઈપણ પ્રકારના પદાર્થને ગ્રહણ કરવું, ક્ષેત્રથી ગામ-નગર કે જંગલમાં ચોરી કરવી. કાળથી દિવસે કે રાત્રે ચોરી કરવી, ભાવથી રાગ કે દ્વેષથી ચોરી કરવી, હે ભગવંત ! હું આ ચારે પ્રકારની ચોરીનો ત્યાગ કરૂં છું. ચોરીનો ત્યાગ કરવો તે મહાનધર્મ છે, ચોરી મહાન અધર્મ-પાપ છે.

ચોરી ત્યાગ કરનારનું કલ્યાણ થવાનો સંભવ છે :-

કહાય જિંદગી સુધી ચોરી કરી હોય, પરંતુ પછી સત્સંગાદિ નિમિત્તોથી ચોર ચોરીનો ત્યાગ કરે અને પ્રતિજ્ઞા લે કે હવે મરણાંતે પણ ચોરી નહિ કરું તો તેનું કલ્યાણ થઈ જાય છે. એવો કોઈ નિયમ નથી કે આ જન્મના ચાર જન્મ જન્માંતરો કે આગામી જન્મમાં ચોર જ રહે, ચોરી કરવાનો ત્યાગ કર્યા પછી તે ચોર ભવિષ્યમાં મહાન બની શકે છે. વાલ્મીકી લૂંટકાટનો ત્યાગ કરીને મહાન ઋષિ થઈ ગયા અને રામાયણ લખીને નામ પણ અમર કર્યું.

હઠપ્રહારી એક મહાન ચોર હતો. પોતાના સાથીઓની સાથે ચોરી કરતો. સંયોગવશ ચોરી કરવા એક ગરીબ બ્રાહ્મણ કુટુંબને ઘેર ગયો. રસોઈ કરવા માટે ઘરમાં ધન ધાન્ય કંઈ જ ન હતું. બાળકો માટે

તેમની મા એ કોઈની પાસેથી માંગીને ચોખા વગેરે ભેગા કર્યા હતા. તેની ખીર ખનાવી હતી. ચોરો ઘરમાં ઘૂસીને ખીર ખાવા લાગ્યા. ત્યારે બ્રાહ્મણ તે ચોરોને મારવા દોડ્યો. આ જોઈને દંઠ પ્રહારી પણ પોતાના સાથીઓને સહાય કરવા દોડ્યો અને એક પ્રહાર કરીને બ્રાહ્મણને મૃત્યુને શરણ કરી દીધો. વચમાં ગાય આવી તેને કાપીને ચમલોક પહોંચાડી દીધી. બ્રાહ્મણની સગર્ભા પત્ની વચમાં આવી તો તેના પેટ પર તલવારનો ઘા કરી તેને કાપી નાંખી, પેટમાંથી ગર્ભ બહાર પડી તરફડવા લાગ્યો. ચાર-ચાર હત્યા એક સાથે કરનાર દંઠ પ્રહારી તરફ-જતા ગર્ભને જોઈને ચોંકી ઉઠ્યો. તેનું મન મુંઝાવા લાગ્યું. પોતાના મનમાં કરેલા દુષ્કૃત્ય પર પશ્ચાતાપ કરવા લાગ્યો. તે ત્યાંથી નગર બહાર નીકળી ગયો. ત્યાર પછી દીક્ષા ગ્રહણ કરીને ઘેર તપશ્ચર્યા દ્વારા સર્વ પાપકર્મોને ક્ષય કરી કેવળજ્ઞાન પામી એ જ જન્મમાં મોક્ષ પામ્યો. મહાપાપી પણ વીતરાગના શાસનમાં ઘેર પરિષદ સહન કરી, તપ-શ્ચર્યાદિ દ્વારા કર્મક્ષય કરીને તરી ગયો.

રોહિણીયા ચોરોએ પણ દીક્ષા લીધી :-

મૃત્યુ શય્યા પર પોઢેલા પિતાએ અંત સમયે પુત્રને પોતાની પાસે બેસાડીને હિત શિક્ષા આપી. જો તારે સારી રીતે જીવન નિર્વાહ કરવો હોય, સુખી રહેવું હોય તો ભગવાન મહાવીરની દેશના કદાપિ સાંભળતો નહિ. આટલી વાત કરીને તેનો પિતા મરણ પામ્યો. રોહિણી-યાએ પિતાને મૃત્યુ સમયે વિશ્વાસ આપ્યો કે તે તેમનું વચન પાળશે. અંતિમ ક્રિયાથી નિવૃત્ત થઈ તે એક દિવસ ચોરી માટે નીકળ્યો. તે મગધ સમ્રાટ શ્રેણિકના રાજમહેલમાં ચોરી કરવા જઈ રહ્યો હતો. ત્યાં માર્ગમાં તેણે જાણ્યું કે ભગવાન મહાવીર સમવસરણમાં બેસીને ઉપદેશ આપી રહ્યા છે. રોહિણીયાને પિતાની શિખામણ યાદ આવી. પોતે આપેલું વચન યાદ આવ્યું. તેથી બંને કાનમાં આંગળીઓ દબાવીને ચાલવા લાગ્યો કે એક પણ શબ્દ કાને પડે નહિ.

પરંતુ તેના ભાવિમાં કંઈ જુદું જ રહસ્ય નિર્માણ થયું હતું. તેના પગમાં એક કાંટો ઘૂસી ગયો. થોડીવાર તો તે ચાલતો રહ્યો. જો કાનમાંથી આંગળી કાઢી લે તો ભગવાન મહાવીરના શબ્દનું શ્રવણ થઈ જાય અને જો કાંટો કાઢે નહિ તો ચાલવું અસંભવ હતું. તે

ભારે શંકામાં આવી પડ્યો. કાંટો કાઢ્યા વગર હવે છૂટકો જ ન હતો. કાનમાંથી આંગળીઓ કાઢી નીચો નમી બંને કાન ઘૂંટણની વચ્ચેમાં દબાવી દીધા અને કાંટો જલ્દી ખેંચી કાઢ્યો. પરંતુ તેના કાનમાં ભગવાનના ઉપદેશના બે ચાર વાક્યો તેની અનિચ્છા છતાં ઘૂસી ગયા. તે વાક્યો હતા.—

સઅનિમિ નયણા મણકજ્જસાહૈણા પુપ્ફદામ અમિલાણા ।

ચચરંગુલેણ ભૂમિં ન ચ્છુવંતિ સુરા િજણ યા બિંતિ ॥

ભાવાર્થ—અનિમેષ આંખોવાળા, ઈચ્છાનુસાર કાર્યસિદ્ધિ કરવાવાળા, જેમના કંઠે ધારણ કરેલી પુષ્પમાળા એવી છે કે જેકરમાતી નથી, કે સૂકાતી નથી, વગી સદા ધરતીથી ચાર આગળ ઉપરે ચાલવાવાળા દેવતા હોય છે.

રોહિણેય રાજમહેલમાં ચોરી કરવા ગયો, પરંતુ ત્યાં કંઈ માલ હાથ લાગ્યો નહિ દિવાલ કૂદીને નાસવા જતાં દ્વારપાળે તેને પકડી લીધો. પ્રાતઃ સમયે રાજ સમક્ષ હાજર કરવામાં આવ્યો. પરંતુ ચોરીનું કોઈ પ્રમાણ ન મળવાથી ન્યાયનીતિ અનુસાર તે એ સમયે સજાને પાત્ર ન થયો. આથી તેની વિશેષ કસોટી કરવા ખુદ્ધિ નિધાન અભય મંત્રીને સોંપવામાં આવ્યો.

રોહિણેય ચોર અત્યંત ચતુર હતો. આથી અભયકુમારે ચુકિતપૂર્વક પરીક્ષા કરવાની યોજના કરી. તેને સ્વર્ગસમા ભવ્ય રાજમહેલના એક ખંડમાં રાખવામાં આવ્યો. દેવાંગના સમી દાસીઓ દ્વારા એને ખૂબ મદિરા પીવડાવી, પછી તેને પૂછ્યું, હે સ્વામીનાથ! ઊઠો, આ સ્વર્ગ છે. તમે અહીં આ કેવી રીતે આવ્યા? તમે શું શુભકાર્ય કર્યું હતું? સ્વર્ગીય સુખ ભોગવતા પહેલા અહીં દરેકે પોતાના શુભ-શુભ કાર્યોનું નિવેદન કરવું જરૂરી છે. તેમણે માન્યું હતું કે નશામાં ચકચૂર આ ચોર સત્ય વાત જણાવી દેશે. પણ ચોરી અને અસત્યને ભારે મૈત્રી હોય છે. પછી ચોર સત્ય કેવી રીતે બોલે? આ સમયે યોગાનુયોગ પ્રભુની દિવ્યવાણીનું રોહિણેયને સ્મરણ થયું. તે વાક્ય અનુસાર તેણે વિચાર્યું કે જો સ્વર્ગ હોય તો દેવાંગનાઓની આંખો અનિમેષ હોય. તે અધ્ધર ચાલતી હોય. પણ તેવું તો જણાતું નથી તેથી સમજી ગયો કે આ સ્વર્ગ નથી પણ પડયંત્ર છે. આથી તેણે કંઈ

જવાબ ન આપ્યો. આમ કંઈ પણ પ્રમાણ ન મળતા અભયકુમારે તેને છોડી મૂક્યો.

રોહિણેયના મનમાં એક ચમત્કાર સર્જાયો. તેણે વિચાર્યું કે ભગવાનના અનિચ્છાએ સાંભળેલા બેચાર વાક્યોએ મારું જીવન બચાવ્યું. એ પૂરી દેશના સાંભળું તો મને કેટલો લાભ થાય ? આમ વિચારી તે રાજમહેલથી નીકળીને ભાગ્યો. સીધો ભગવાનના સમવસરણમાં પહોંચી ગયો. ભગવાનના ઉપદેશથી તેની દૃષ્ટિ ખુલી ગઈ. તેના આત્મા જાગૃત થઈ ગયો. તેણે ઉભા થઈ વિનયપૂર્વક ભગવાનને વિનંતિ કરી હે કૃપાનિધાન ! મને આપના ચરણમાં સ્થાન આપો. હું મહાપાપી, ભયંકર લોહપુરનો પુત્ર રોહિણેય ચોર છું મારા સર્વ અપરાધ ક્ષમા કરો. મારું કલ્યાણ કરો.

એ દરમ્યાન રાજા શ્રેણિક તથા અભયકુમાર પણ આવી પહોંચ્યા. તેમણે આશ્ચર્ય સાથે આ દશ્ય જોયું ત્યાં તો રોહિણેય ચોરે તેમની સમક્ષ હાજર થઈ ક્ષમા માંગી અને જણાવ્યું કે તેઓ રાજસૈનિકોને ચોરની પલ્લીમાં મોકલે અને ત્યાં રહેલું સર્વ ધન મેળવી લે અને તેમના માલિકને સોંપી દે. હવે રોહિણેય ચોર મટી ભારે પશ્ચાતાપ કરી પ્રભુને સેવક બન્યો. તેણે પ્રભુની પાસે દીક્ષા આપવાની વિનંતિ કરી. રાજા શ્રેણિક તેને રાજમહેલમાં લઈ ગયો. રથયાત્રા સાથે વરસીદાન અપાવી ખૂબ સન્માનપૂર્વક તેને સમવસરણમાં લાવવામાં આવ્યો. રોહિણેયે પ્રભુ પાસે ચારિત્ર અંગીકાર કર્યું. પોતાના દુષ્કૃત્યોના પ્રાયશ્ચિત માટે તેણે ઘોર તપશ્ચર્યા કરી, કઠોર સાધના કરી. આયુષ્ય પૂર્ણ થતાં તે સ્વર્ગલોકમાં ઉત્પન્ન થયો. અનુક્રમે તે મોક્ષ પામશે.

ચોરીની અનેક રીતો હોય છે.:-

ચોરી કંઈ એક પ્રકારની નથી. તેના સેંકડો પ્રકારો હોય છે. એ સૂક્ષ્મતાથી વિચાર કરીએ તો જગતમાં જેટલી વસ્તુઓ છે તેટલી ચોરીના પ્રકાર છે અને ચોરીની પદ્ધતિ અને ભેદો પણ અમર્યાદિત છે. કોઈ ખીસ્સા કાપે છે. કોઈ શસ્ત્ર બતાવીને લૂંટીલે છે રસ્તામાં જતી ગાડી બસને રોકીને લૂંટવામાં આવે છે.

કોઈ વ્યાપાર ધંધામાં માપ-તોલની અલ્પાધિકતા કરીને ચોરી કરે છે.

સુંદર વસ્તુ ખતાવીને હલકી વસ્તુ-કે મિશ્રણ કરીને વેચે છે. જેમકે દૂધમાં પાણી, સીમેન્ટમાં રેતી વગેરેનું મિશ્રણ કરે છે.

કોઈ તો ચોરની સાથે જ વ્યાપાર કરી દેશ વિદેશોમાં માલ મોકલે છે. કોઈ ઘરમાંથી ચોરી કરી વસ્તુઓને ચમકદાર બનાવી, ખડાર વેચી નાણું ઉત્પન્ન કરે છે.

કોઈ નકલી નાણું-નોટો વગેરે છાપી મહાચોરી કરે છે. રાજ્યે નક્કી કરેલો કર ન ભરવો, ઓછો ભરવો જૂઠા ચોપડા લખવા એમ લાખોની કરચોરી કરે છે.

અરે ! પ્રસૂતિગૃહમાંથી બાળકોની ચોરી થાય છે. પ્રસૂતા પાસે મૃત બાળક મૂકી તેનું જીવતું બાળક ચોરી લેવામાં આવે છે. ઓપરેશન દ્વારા સ્વસ્થ મનુષ્યોના અંગ કાઢીને તેનો વ્યાપાર કરવામાં આવે છે. અથવા દહીંને વિષ આપીને મારવામાં આવે છે.

કારખાનામાંથી સારા મશીનો ચોરીને તેને ઓછી કિંમતે વેચી દેવામાં આવે છે.

માયા, છળ, કપટ, પ્રપંચની માયાબળ માં કોઈને ફસાવીને ઠગ લોકો લૂંટે છે. મધુર વાતો કરી વિશ્વાસમાં લઈને તમારી આંખો સમક્ષ જ ઘોળે દહાડે તેઓ તમને લૂંટી લે છે.

સીઓ પણ કપટવૃત્તિને આધીન થઈ ચોરી કરે છે. પેટ ભરવા ખાતર બચારા ગરીબ દીન દુઃખી સેંકડો વસ્તુઓની ચોરી કરે છે. અને હલકા ધંધા આચરે છે. કોઈ રાત્રે ઘરફોડી કે દુકાનતોડી ચોરી કરે છે. આજ તો વળી હડતાલો અને તોફાન દ્વારા આંતકવાહીઓ દુકાનો લૂંટે છે. અસામાજિક તત્ત્વો તેમાં અગ્રેસર હોય છે.

રાજકીય ચોરીઓ, શસ્ત્રાશસ્ત્રની ચોરી, અગત્યની ફાઇલો, કિંમતી ગુપ્ત દસ્તાવેજો વગેરેની ચોરી જગ પ્રસિદ્ધ છે.

નાદાન-નિર્દોષ બાળકોની પાસે ભીખ માંગવાને બહાને લોકોના ઘરમાં ચોરી કરાવે છે. એવા બાળકોની પાસે ચોરી કરાવવાનો વ્યવસાય ચાલતો હોય છે.

બાલ અપરાધની સંખ્યા વધતી જાય છે. કારણકે બાળકોને ચોરી કરતાં શિખવવાની પણ ટોળીઓ હોય છે.

રસ્તા પર કોઈ પડેલી વસ્તુ લઈ લેવી તે પણ ચોરી છે. કોઈએ સાચવવા આપેલી અમાનત-થાપણ પચાવી લેવી તે પણ ચોરી છે. તેમાં માલિકને ખોટો ઠરાવી કાઢી મૂકવામાં આવે છે. તે મહાપાપ છે.

ચોપડામાં નાણું વધુ ઉધારવું અને આપવું ઓછું. તે એક પ્રકારની ચોરી છે

ટપાલમાં આવેલા પત્ર પર જે છાપ પડી ન હોય તો તેની ટિકીટ ઉખાડી લેવી તે ચોરી છે.

મનુષ્યના વાળની ચોરી પશુપક્ષીના અંગોની ચોરી વસ્તુમાં મિશ્રણ, વગેરે હજારો પ્રકારની ચોરી સંસારમાં વિકાસ પામી છે. અને તેમાં નવી પદ્ધતિઓ વિકસતી જાય છે. આવું વિષયક કોણ જાણે ક્યારે અટકશે ? કોઈ ગરીબો કે અભણ ચોરી કરે છે તેવું નથી પણ શ્રીમંતો-શિક્ષિતો પણ આવા કાર્યમાં સામેલ છે. મોટા મોટી ચોરી કરે છે, નાના નાની ચોરી કરે છે.

મોટો અધિકારી, મંત્રી જેવા મોટી રકમની લાંચ રૂશવત લેતા હોય છે. જેમ કોઈ વૃક્ષ મૂળથી ડાળી પાંદડા સુધી સડેલું હોય છે, વળી જેમ કૃષ્ઠ રોગી માણસને પગથી માંડી શિર સુધી શ્વેત કૃષ્ઠ રોગ લાગુ પડ્યો હોય છે. તેમ મોટા મોટા અધિકારી મંત્રી પ્રધાનથી માંડીને નાનામાં નાના ઝાડુવાળા, પટાવાળા એક પ્રકારે કે અન્ય પ્રકારે આવા સડામાં સામેલ હોય છે. સમયસર કામ ન કરીને, કામ ચોરી પણ કરતા હોય છે. સરકારી ઓફિસમાં આ પ્રકાર સર્વિશેષ જોવામાં આવે છે. એટલું જ નહિ પણ આજે તો માનવની મનોવૃત્તિ એવી હલક થઈ ગઈ છે કે ધર્મ સ્થાનોમાં પણ વસ્તુઓની ચોરી થવા લાગી છે. મંદિરોમાંથી મુગટ કે પ્રતિમાની ચોરીઓ થાય છે. કોઈને જાણે પાપને ભય જ નથી !

વિદેશી પ્રજાએ તો પ્રાચીન પ્રાચીન કરીને ગરીબોને કે નીચેના માણસોને રકમ આપીને પ્રાચીન વસ્તુઓની ચોરી કરતા શિખવ્યું છે. કૂટનીતિજ વિદેશી ગોરી પ્રજાએ ભારતદેશમાંથી મોટા પાયે નીતિ પૂરાણી વસ્તુઓ લઈ જવાનો વ્યાપાર કર્યો છે જેમાં મહદ્દઅંશે ચોરી હોય છે. આ દેશનું કમભાગ્ય છે કે આ દેશ વિશ્વના પૂંજપતિ

દેશોની સામે કમજોર છે. તેની તુલનામાં ગરીબ છે. આ દેશની અધિકાંશ પ્રજા ગરીબ છે. મુશ્કેલીથી એ ટંક લોજન મેળવી શકે છે. ખીલુ બાજુ મોંઘવારીના રાક્ષસે કેટલાય માનવોને પાયમાલ કર્યા છે. જેને કારણે પાપી પેટ ભરવા માટે કેટલાયે સજ્જન, સન્નારીઓએ નીચ ધંધા આહર્યા છે. મનુષ્યના રક્તને ધંધો પણ ચાલે છે.

સિનેમા દ્વારા ચોરીનો પ્રચાર-પ્રસાર

એક પ્રસંગ છે કે મહારાષ્ટ્રની એક હોટલમાં નવયુવાનોએ યોજના બનાવી અને ખીજે દિવસે ભારતના એક વિદ્વાનના ઘરમાં ઘુસ્યા ઘરના માલિક પત્ની તથા નોકરોને મારીને ધન લૂંટી ગયા. આ વાત ખીજે દિવસે છાપામાં પ્રસિદ્ધ થઈ પોલિસ અધિકારીઓએ તપાસ માટે દોડા દોડ કરી પણ ચોરોએ એવી હાંશિયારીથી કાર્ય કરેલું કે ચોરીના કેઈ પૂરાવો કે ખૂન કરનારનું કોઈ ચિહ્ન મળતું ન હતું. એ નવયુવાનો એ વળી એક મહિના પછી આ પ્રકારે ફરી ચોરી કરી. આમ ચાર-છ માસ ખૂન અને ચોરી થતી રહી. આખરે પાપ કૂટ્યું અને એ હત્યારાઓ પકડાઈ ગયા. તેમણે ગુન્હો કબૂલ કર્યો.

કોર્ટમાં તેમને પૂછવામાં આવ્યું કે તમે આવા સુખી કુટુંબના દીકરાઓ હોવા છતાં આવી હત્યા અને ચોરી શા માટે કરી? જુવાનો એ જવાબ આપ્યો અમે ચલચિત્રમાં આવા દૃશ્ય જોયા હતા તેથી શુટીંગ માટે અભ્યાસ કરવા ચોરી કરી હતી. નવી પદ્ધતિઓ અજમાવીને અમારે જોવું હતું કે અમને આમાં કેવી સફળતા મળે છે? અરે! પણ આટલા જીવોની હત્યા થઈ તેનું શું? જુવાનો એ કહ્યું કે અમારે સીનેમાના જગતમાં કારકિર્દી મેળવવી હતી તેથી આ પ્રયોગ કર્યો હતો. ન્યાયાધીશે આવા નીચ કૃત્ય બદલ એ નવયુવાનોને આજીવન કારાવાસની સજા ફટકારી. પાંચે નવ યુવાનોની જાંઘગી સ્વયં પોતાના જ કુકૃત્યથી વેડફાઈ ગઈ.

આજ ચલચિત્રોએ અશ્લિલતા અને અસામાજિક તત્ત્વોને અમર્યા-હિત પણે ફેલાવો કર્યો છે. સભ્યતા, સંસ્કાર અને શિક્ષણ આપી શકાય તેવા ચલચિત્રો તો નામ શેષ થઈ રહ્યા છે. તેમાં પણ દૂરદર્શન દ્વારા તો દરેક ઘર સિનેમાગૃહ બની ગયા છે. તેમાં વગી મોરને માથે કલગીની

જોમ વીડિયો દ્વારા તથા અપ્લીલ પ્લ્યુ ફિલ્મો દ્વારા અસામાજિક તરવો અને કુસંસ્કારો તીવ્રવેગે વૃદ્ધિ પામતાં જાય છે. વળી તે સાધનોની કેસ્ટોનો પ્રસાર પણ વૃદ્ધિ પામતો જાય છે. અને પરિણામે ચોરી અને ચોરોનું પ્રમાણ અધિક બનતું જાય છે. ચલચિત્રોમાં માર, કાટ, લૂંટફાટ, મારામારી અપ્લીલતા બિલતસતા પ્રસારિત થતી હોય તો તે જોવા વાળો સામાન્ય માનવીની તો શું પણ સજ્જનની માનસિક દશાએ કેવી બને ? તેને કારણે બાળ અપરાધીઓની સંખ્યા પણ વૃદ્ધિ પામતી જાય છે. મહા વિકટ સમસ્યા છે કે ચોરી કેવી રીતે ઘટે કે નાશ પામે ? શું તે સંભવ નથી ?

કેવી વસ્તુ લેવી નહિં ?

પતિતં વિસ્મૃતં નષ્ટં સ્થિતં સ્થાપિતમાહિતમ્ ।

અદત્તં નાદદીત સ્વં પરકીયં ક્વચિત્સુધી ॥

(૧) પતિત

માર્ગમાં ચાલતા કે સવારીમાં જતાં કોઈની પડેલી વસ્તુ લેવી તે ચોરી ગણાય છે.

(૨) વિસ્મૃત

કોઈ વ્યક્તિ પોતાની વસ્તુ ભૂલી ગઈ હોય તો તે લેવી તે ચોરી છે.

(૩) નષ્ટં સ્થિતિં

કોઈની જોવાયેલી વસ્તુ માલિકને તેની ખબર ન હોય અથવા અમાનત કે સુરક્ષિત રાખેલી વસ્તુ પચાવી લેવી, પોતાની કરી લેવી તે ચોરી છે.

(૪) સ્થાપિતમાહિતમ્

જમીનમાં દાટેલી વસ્તુ માલિકની ઈચ્છા વગર લેવી તે ચોરી છે. તમને થશે માર્ગમાં પડેલી વસ્તુ અમને મળી છે. તે ચોરી કરીને લીધી નથી. છતાં પણ તમારે કોઈની વસ્તુ લેવી નહિ કારણ તે વસ્તુ તમારી માલિકીની નથી તેથી ચોરી મનાય છે.

(૫) અદત્ત

માલિકની આજ્ઞા વગર વસ્તુ લેવી તે ચોરી છે, તમને ધાય કે ગમે તે રીતે મળેલી વસ્તુનું દાન કરીશું. મંદિરના ભંડારમાં નાખીશું શાસ્ત્ર-કાર મહર્ષિ કહે છે તે વસ્તુ પ્રથમ જ ચોરીમય ગણાય છે. તેથી તેમ કરવાની આજ્ઞા આપતા નથી.

ચોરી કરીને પછી દાન પુણ્ય રૂપ ધર્મ થઈ શકે ?

કોઈ ધર્મશાસ્ત્ર આવી આજ્ઞા આપે જ નહિ જ્યારે તમે કોઈની વસ્તુ રબ્બ વગર લો છો ત્યારે પ્રથમ મૂળમાં ચોરીનો દોષ લાગે છે. ચોરીની વસ્તુ દાનમાં કોઈને આપી અને તે વ્યક્તિ તે વસ્તુ સાથે પકડાઈ ગઈ તો શું પરિણામ આવશે ? વળી એ ધન મંદિરના ભંડારમાં નાંખવાથી તે ધન તમારું નથી તેથી તેના ત્યાગનું ફળ તમને મળવાનું નથી અને ચોરીનો દોષ લાગવાનો છે. ચોરી લૂંટફાટ દ્વારા મેળવેલા ધનથી મંદિર આદિ બનાવવામાં પણ કોઈ લાભ નથી કારણ કે પ્રભુએ એવી આજ્ઞા આપી નથી કે ચોરી કરીને પણ પુણ્ય કરો શાસ્ત્રમાં તો કહ્યું છે કે ચોરી કરવી નહિ તે જ સાચો ધર્મ છે.

આપની એ માન્યતામાં ભૂલ છે કે મંદિર ઉપાશ્રય ધર્મસ્થાન બંધાવવા, તેના પર તમારું નામ અંકિત કરાવવું, મોટું દાન આપવું આ ધર્મ છે. નહિ એવા કાર્યો કરવા એ માત્ર ધર્મ નથી. ધર્મ તો પાપનો ત્યાગ કરવામાં છે. હિંસા, અસત્ય, ચોરી, દુરાચાર વગેરે મહાભયંકર પાપોનો ત્યાગ કરવો તે મહાન ધર્મ છે. જીવનમાં મંદિર બનાવી ન શકો તો તમને કોઈ મોટો દોષ કે પાપ નહિ લાગે. પરંતુ ચોરી કરીને ભેગા કરેલા નાણામાંથી મંદિર ધર્મશાળા આદિ બનાવો તો પાપ લાગશે. તે પુણ્યની ગણતરીમાં નહિ આવી શકે.

શાસ્ત્રકારોએ ધર્મમાર્ગમાં માર્ગાનુસારીપણાના ગુણમાં પ્રથમ અન્યાયસંપન્ન વૈભવનો ઉપદેશ આપ્યો છે. કારણ કે સમાજમાં ધર્મના નામ પર, ધર્મ કરવાના બહાને અન્યાય અનીતિનું આચરણ વધી જાય છે. ધર્મશાસ્ત્ર તો ભારપૂર્વક કહે છે કે અન્યાય, અનીતિ ચોરીથી ઉપાર્જિત ધનથી ધર્મ કરવો તે ઉચિત નથી પણ તે પાપ છે. પરંતુ આજે સસ્તી કીર્તિ પ્રાપ્ત કરવાવાળા લાલચુ જીવો તે વાતનું લક્ષ્ય લેતા નથી તેમને ખાસ ચેતવણી આપી છે.

अयं लोकः परलोको, घर्भो घैर्यं धृतिर्मति ।
मुष्णता परकीयं स्वंद मुषितं सर्वमत्यद : ॥

અન્યના ધનની ચોરી કરવાવાળા તેના ધનની સાથે તેના જન્મ જન્માંતર, લોક-પરલોકનું પણ ખગાડે છે. ધર્મહિનતા ધૃતિ, મતિ, કાર્યકાર્યનો વિવેકરૂપ ભાવ ધનનું પણ હરણ કરે છે. કોઈની નાની સરખી વસ્તુ તમને મળી. તમે ઉપાડી કે ચોરી લીધી અને તેનો ઉપયોગ કર્યો. પણ થોડો વિચાર કરો તમે કોઈની ચીજનો ઉપયોગ કર્યો છે તે તમને આશીર્વાદ આપશે કે અભિશાપ આપશે ? તેની ભાવના એવી થશે કે મારી વસ્તુ ચોરી જવાવાળાનું પણ ભલું થલે, તે ભલે સુખી થાય. એમ થવું સંભવ નથી. કહાય કોઈ જીવ તેવું કહે તો પણ તેના અંતરમાં તે વાત ખૂંચશે ખરી કે મારી વસ્તુ કોઈએ લઈ લીધી છે.

મહદ્ અંશે તો જેની વસ્તુ ચોરાય છે તે વ્યક્તિ ચોરને પોતાની વસ્તુના તીવ્રરાગને અભિશાપ આપશે દરેકને પોતાની વસ્તુનું મમત્વ હોય છે. કોઈ ઇચ્છે નહિ કે પોતાની વસ્તુ ચોરાઈ જાય. ચોર પ્રત્યે સદ્ભાવના રહેતી નથી. તેવી અન્યની વસ્તુ ચોરવાવાળો સુખી થાય તે સંભવ નથી.

ચોર ક્યારેય સુખી થતો નથી :-

અન્યની વસ્તુ ચોરવાવાળો વસ્તુ પ્રાપ્ત થાય ત્યારે પણ સુખી થતો નથી. કારણકે ત્યારે પણ પકડાઈ જવાના ભયથી કંકડતો હોય છે. વળી તે ક્યારે પણ કરોડપતિ કે પૂંજીપતિ બની શકતો નથી. તે ઉદાર દાનવીર કે દાતા પણ બની શકતો નથી. સુખેથી રોટલી પણ ખાઈ શકતો નથી. એક રાતમાં કહાય તેની પાસે શાખ રૂપિયા આવી પણ જાય ને તે વ્યક્તિ અન્ય સામગ્રી પણ એકઠી કરે છતાં નીતકારોએ લખ્યું છે.

अन्यायोपार्जित्तं वित्तं, दशवर्षाणि तिष्ठति ।

प्राप्ते चैकादशे वर्षे, समूलं च विनश्यति ॥

ચોરી, અનીતિ કે અન્યાયથી ઉપાર્જિત કરેલું ધન કહાય પૂર્વ-જન્મના પુણ્યને કારણે આ જન્મમાં તમારી પાસે ટકી જાય તો પણ

તે ગણત્રીના વર્ષોં સુખી, ત્યાર પછી તો તે ચોરીનું ધન તમારા મૂળ ધનને પણ વ્યર્થ બનાવે છે. તમે કોઈ ચોરને દાતા દાનવીર સુખી, સંપન્ન જોયો છે ? દુરાચાર જેવા માર્ગેથી આવતું ધન માનવીની બુદ્ધિને પણ બગાડે છે,

“યથાધનં, તથા અન્નં, યથા અન્નં તથા મતિ”

જેવું ધન તેવું અન્ન અને જેવું અન્ન તેવું મન.

તેથી ધર્મીએ તો નિર્ણય કરવો કે પાપી કે અધર્મની સુખ સાદ્યથી જોઈને ચોરી અન્યાય કે અનીતિના રસ્તે લાભો રૂપિયાની કમાણી થતી હોય તો પણ પોતે તે માર્ગે નહિ જાય. પોતાની શુભલાવનાને તોડે નહિ. પોતાના ન્યાયનીતિના માર્ગને છોડે નહિ.

“ધર્મી ને ઘેર ઘાડ અને પાપીને ઘેરે લાહેર ”

આ કહેવત પ્રમાણે કદાચ ધર્મીને દુઃખ દરિદ્રતા હોય પાપી સાધન સંપન્ન હોય અને લાહેર કરતો હોય, તો પણ ધર્મીને તો વિશ્વાસ છે કે આ પાપી - ચોરનું પૂર્વનું પુણ્ય આજે લોગવી રહ્યો છે. તે સુખ ક્ષણજીવી છે. પરિણામે તો તેને દુઃખ લોગવવું જ પડશે. સમાજમાં આપણે જોઈએ છીએ કે પૂર્વ પુણ્યોદયે પાપીને ત્યાં લીલા-લાહેર હોય છે, પરંતુ આખરે તે સર્વનો વિનાશ થાય છે. છેવટે પાપનું પરિણામ દુઃખ જ છે, પૂર્વ પુણ્યના સહારે વર્તમાનનું પાપ ઢંકાયેલું રહે તો પણ ધર્મીએ તે જોઈને પોતાનો ધર્મ છોડવો નહિ. પોતાના પરિશ્રમની સાચી કમાઈની લૂખી રોટલી પણ મીઠી માનવી. પરંતુ ચોરીના મેવા-મિઠાઈ ઝેર રૂપ છે.

ભલે, અદ્ય પુણ્યયોગ લાંબા સમય માટેનો હોય તે સારું છે, પાપ કે ચોરીથી ઉપાર્જિત ધણું ધન થોડા દિવસ માટે મળ્યા પછી વ્યક્તિને એવી રીતે પછાડે છે કે, તે ફરીથી ઉભી થઈ શકતી નથી. આખરનો સર્વનાશ થાય, સમાજમાં શિર ઉંચું પણ થઈ ન શકે. કે મુખ પણ દેખાડી શકાય નહિ તેવી સ્થિતિ થાય છે, માટે નિર્ણય કરવો કે કયો માર્ગ સારો કે હિતાવહ છે? ક્ષણિક સુખ, ક્ષણજીવી લક્ષ્મી તમે ઇચ્છો છો તો પછી તમારે માટે ચોરી પાપ કરવું સહેલું છે અને જો તમે દીર્ઘકાળનું સુખ ઇચ્છતા હો તો પાપ અન્યાયનો ત્યાગ કરીને ધર્મ ન્યાય નીતિના માર્ગ પર ચાલ્યા વગર બીજો કોઈ ઉપાય નથી.

સ્થૂલ અદત્તના પાંચ અતિચાર

૧	૨	૩	૪	૫
સ્તેનાપહૃત અહણ	સ્તેનોત્તેજક વચનપ્રયોગ	તત્પ્રતિરૂપ,	વિરૂદ્ધ ગમન,	ખોટા માપતોલ
તેનાહડ-પ્પઓમે, તપ્પહિરુવે વિરુદ્ધગમણે અ ! ફૂડતૂલ કૂડમાણે, પઢિક્કમે દેસિઅં સવ્વં ॥				

(૧) સ્તેનાપહૃત અહણ :-

ચોર દ્વારા અપહરણ કરીને લાવેલી વસ્તુ અહણ કરવી, રાખવી ચોર પાસેથી સસ્તામાં લેવી અને મોંઘામાં વેચવી તે દોષ છે. કારણ કે ચોરને પ્રોત્સાહન મળે છે. તે વધુ પ્રમાણમાં ચોરી કરે છે. વળી તે વધુ રકમ મળે તો તે તમારે માટે જ ચોરી કરે છે.

આ પ્રમાણે તમે ચોરીમાં નિમિત્ત બનેા છો. માટે આવા દોષથી અવશ્ય બચવું જોઈએ.

(૨) સ્તેનોત્તેજક વચન પ્રયોગ :-

ચોરને ચોરી કરવામાં પ્રોત્સાહન મળે તેવા વચન બોલવા. ચોરને કહેવું કે કેમ આજકાલ બેસી રહ્યા છો. હાલ તો ચોરીની તેજ ચાલે છે. તમને કંઈ સહાય જોઈએ છે ? તમારે કંઈ સાધન-સામગ્રી જોઈએ તો તે હું આપીશ. આ પ્રમાણે કહીને ચોરને ચોરી માટે તૈયાર કરવો. ભલે તેમ સ્વયં ચોરી કરતા નથી પણ આવા નિમિત્તથી તમે ચોરીના અપરાધમાં સામેલ છો.

(૩) તત્પ્રતિરૂપ :-

સારા માલમાં હલકો માલ ભેળવવો, અથવા નકલી માલને અસલી માલ કરીને વેચવો. ચોકખા ધીમાં વનસ્પતિ ધી ભેળવવું. તે ચોરીનો પ્રકાર છે. એક સરખા પદાર્થોના વર્ણાદિની સમાનતાનો દુરુપયોગ કરી સોનાની જગાએ પિત્તલ, હીરાની જગાએ કાચના ટુકડા, આમ નકલી વસ્તુઓને અસલ વસ્તુ છે તેમ બતાવી વિશ્વાસ પેદા કરી વધુ કિંમતમાં વેચવું તે ચોરી છે. એક અસત્યનું સેવન કરવું અને વળી ઠગાવઘા કરવી એવી ચોરી કદાપિ કરવી નહિ.

(૪) વિરુદ્ધ ગમન :—

રાજ્યના નીતિ નિયમ વિરુદ્ધ ચાલવું. જે દેશમાં તમે રહો તેના નીતિ નિયમ પ્રમાણે ચાલવું. પરંતુ જે વસ્તુનો વ્યાપાર રાજ્યના ધાયદાથી વિરુદ્ધ હોય તેનો વ્યાપાર કરવો તે ચોરી છે. તેનો ત્યાગ કરવો. નહિ તો વિરુદ્ધ રાજ્યાતિક્રમનો દોષ લાગશે.

(૫) ફૂંડતૂલ ફૂંડમાણે (ખોટા માપ તોલ)

વ્યાપારના ક્ષેત્રમાં વસ્તુની લેવડ દેવડમાં માપ તોલની પદ્ધતિ હોય છે વસ્તુ ત્રાજવામાં તોલીને આપતી વખતે જે તેમાં ઠગવિદ્યા કરે તો તે ચોરી છે. કપડા વગેરે માપીને આપવામાં આવે છે. કોઈ વસ્તુ ગણત્રીથી આપવામાં આવે છે. તેમાં છેતરપીંડી કરવી તે ચોરી છે. એક તો વ્યાપારી ભાવ તો અધિક લે છે. પછી શા માટે માપ તોલમાં ચોરી કરવી ? ગ્રાહકને તે વાતનું જ્ઞાન નથી. તેની આંખમાં ધૂળ નાંખીને, મધુર વાણીથી તેનામાં વિશ્વાસ પેદા કરવો તે ચોરી છે.

વ્યાપારની નીતિ :—

લોકો એવું માને છે કે એવી સચ્ચાઈ રાખીએ તો વ્યાપાર ન થાય. તેમાં કમાણી શું થાય ? આ ધારણા ખોટી છે. તીર્થંકર પરમાત્માએ ગૃહસ્થને વ્યાપાર કરવાની કયાં મના કરી છે તેઓ જાણે છે કે ગૃહસ્થને આજીવિકા માટે વ્યાપાર કરવો જરૂરી છે. ધર્મશાસ્ત્રોમાં પણ વ્યાપાર ન કરવો તેવી વ્યર્થ આજ્ઞા કરી નથી, શાસ્ત્રકારોએ તો એમ કહ્યું છે કે પાપ વ્યાપાર ન કરશો, વ્યાપારમાં ચોરી-કપટ ન કરો. અસત્ય ન આચરો. ઉદરપૂર્તિ કરવી આવશ્યક છે. પણ તેનો અર્થ એ નથી કે ગમે તેમ ઠરીને વ્યાપાર કરો. તે પ્રમાણે તો કૃતરા બિલાડા પણ ઉદર પૂર્તિ કરે છે. પશુ-પક્ષી, વેશ્યા જેવી વ્યક્તિઓ પણ પેટ ભરે છે. કસાઈ પશુઓને કાપીને પેટ ભરે છે. ચોર લૂંટારા સર્વ કોઈ પેટ ભરે છે તો શું તે પદ્ધતિથી પેટ ભરવા જેવું છે ?

તમે વિચાર કરો કે તમે ઉચ્ચ કુટુંબમાં જન્મ લીધો છે. ઉચ્ચ કુલમાં તથા ઉત્તમ વંશમાં તમે જન્મ લીધો છે. મારું ખાવું-પીવું, વૃત્તિ-પ્રવૃત્તિ-વ્યાપાર, વગેરે એવા ન હોવા જોઈએ જે મારા કુળને, જાતિને કે વંશને કલંક લગાડે કેવળ ઉદરપૂર્તિ માનવ જીવનનું લક્ષ્ય

નથી તે તો એક સંયોગ છે, પરંતુ આ શરીરમાં રહેલું આત્મત્વ જ મને ઉપાદેય છે. પેટ ભરવા માટે કરેલા પાપોને કારણે જ્યારે નરક તિર્યંચાદિની ગતિમાં જવું પડશે ત્યારે મહાદુઃખ સહન કરવું પડશે. ભયંકર સળ ભોગવવી પડશે. ત્યારે જે પેટ કે શરીર માટે પાપો કર્યા હતા તે પેટ કે શરીર સાથે આવશે નહિ. પરંતુ તેને માટે કે ક્ષણિક સુખને માટે કરેલા પાપના સંસ્કારો દ્વારા આત્માને પરિભ્રમણ કરવું પડશે. માટે ખૂબ વિચાર કરવો અને વ્યાપાર—વ્યવસાયની સર્વ પ્રવૃત્તિમાં ધર્મની પ્રધાનતા રાખવી ધર્મશાસ્ત્રોએ દર્શાવેલા નીતિ નિયમોનું પાલન કરવું.

કોઈ વસ્તુ રૂપિયા જે માં ખરીદી ૧૦/૨૦ પૈસા તેના ઉપર ખર્ચીને તેમાં અન્ય રકમ કમાણીની ઉમેરીને પછી યોગ્ય ભાવે માલ વેચવે. તેમાં દોષ નથી. વ્યાપારી નીતિ એમ કહેતી નથી કે તમારો માલ વગર નફાથી વેચો. ધર્મશાસ્ત્રો પણ એમ કહેતા નથી. તમે યોગ્ય નફો કરો અને સંતોષ માનો પરંતુ કેવળ લોભવશ અત્યંત ક્ષાયદો ન લેવો. વધુ પડતો ક્ષાયદો લેવામાં અસલી માલને બદલે નકલી વેચવો પડે. કોઈ માલમાં મિશ્રણ કરવું પડે. ખોટા માપ તોલ રાખવા પડે. વગેરે પ્રકારની ચોરી કરવી પડે. એવી અનીતિથી વ્યાપાર કરવો નહિ.

તમે સૌએ વ્યાપાર અને ચોરી—અસત્યને એકબીજાના પૂરક બનાવી દીધા છે જાણે એક સિકકાની જે બાજુ ન હોય? લોકો કહે છે કે ચોરી અસત્ય વગર વ્યાપાર કેવી રીતે ચાલે? નીતિથી વ્યાપાર કરવો સંભવ નથી. પરંતુ ચોરી—અસત્ય વગર વ્યાપાર સંભવ નથી તે વાત તમારી તદ્દન ખોટી છે. તમારે જાણી લેવું જરૂરી છે કે અસત્ય ખોલવાથી, અન્યાય—અનીતિ કરવાથી તેનું પરિણામ કેવું ભોગવવું પડશે. હિંસાનું પરિણામ તો અગાઉના પ્રવચનમાં જાણ્યું છે અહીં ચોરીનું ફળ કેવું છે તેનું દૃષ્ટાંત પણ જાણી લો. પાપની સળ ભારે હોય છે તેમ ગ્રંથ-કારોએ બતાવ્યું છે.

ચોરીનું ફળ ભયંકર છે :—

‘પાપની સળ ભારે’ એ નિયમાનુસાર પ્રત્યેક પાપની, દરેકની સળ પણ ભિન્ન પ્રકારની હોય છે. જે પાપ ભયંકર તો સળ પણ ભયંકર હોય છે. ચોરીનું ફળ આ જન્મ અને જન્માંતરમાં મળ્યા કરે છે. યોગશાસ્ત્રમાં શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યે કહ્યું છે કે

દૌર્ભાગ્યં પ્રેષ્યતાં દાસ્યમંગચ્છેદં દરિદ્રતામ્ ।
અદત્તાત્તફલં જ્ઞાત્વા સ્થૂલસ્તેયં વિવર્જयेત્ ॥

ચોરી કરવાથી ભાગ્ય-સૌભાગ્ય વિનાશ પામે છે અને દુર્ભાગ્ય પાપીની સોબત છોડતું નથી. દરેકના પાપ કર્મનો ઉદય થતો રહે છે. અશુભ પાપ કર્મનો ઉદય દુઃખ દુર્ભાગ્ય છે. પૂર્વ પુણ્યોદયે ચોરને ચોરીમાં ભલે તરકાળ ધનાદિનો લાભ મળે પરંતુ તે સમયે ભયનું દુઃખ, અને નવા કર્મબંધનું દુઃખ તો તે ભોગવે છે. વળી ચોરીના કાર્યથી જન્માંતરેનું પુણ્ય નષ્ટ થઈ જાય છે. પછી સવળા પડતા બધા જ પાંસા અવળા પડે છે અને ચોર કારાગૃહમાં પહોંચી જાય છે. એમ ન સમજતા કે ચોરી કરતાં પકડાયેલા ચોર જ કેવળ ચોર છે અને બાકીના સર્વ શાહુકાર છે. ચોરને સંભવ છે કે ચોરી કરતા આવડી નહિ હોય અથવા તેને અસત્ય બોલીને ચોરીના બચાવ કરતા આવડ્યો નહિ હોય. તેથી તે કારાગૃહ ભેગો થયો હોય. જો તેણે ચતુરાઈ પૂર્વક ચોરી કરી હોત, અસત્ય આદિમાં તે નિપુણ હોત તો સંભવ છે તે પકડાઈ ગયો ન હોત 'છી'ડે ચઢે તે ચોર' જેવું છે. બાકીના શાહુકાર થઈને ફરે. વળી કોઈવાર નિર્દોષ માણસ પણ પકડાઈ જાય છે અને દોષીત છૂટી જવા પામે છે.

કિંકરતા-ગુલામી એક પ્રકારનું ચોરીનું ફળ છે. ધારોકે તમે કોઈ ઘરમાં ચોરી કરી છે. જન્માંતરે તમારે તેના ઘરે નોકર થઈને મજૂરી કરવી પડે અને બદલામાં નાણું ઘણું અદપ મળે. એમ ભૂતકાળમાં કરેલી ચોરીની રકમ ચૂકવવી પડે. ગુલામી, દાસત્વ, નોકરપણું વગેરે ચોરીનું એક પ્રકારનું ફળ છે. ખાસ પ્રકારની ચોરીની સજા શારીરિક પરાધીનતા, જેલની સજા, અંગોપાંગની વિકળતા, છેદન ભેદન છે. ભયંકર ચોરીના કૃત્યનું પરિણામ તો તિર્યંચ અને નરક ગતિની ભયંકર યાતના છે.

ચોરના જીવનમાં દરિદ્રતા કે નિર્ધનતા લખાયેલા હોય છે. કદાચ ચોરીમાં ધન પ્રાપ્તિ થાય તો પણ તે દીર્ઘ કાળ ટકતું નથી. અથવા જો રહે તો આપસ આપસમાં સંઘર્ષ થાય છે. તેઓ અંદર અંદર લડીને મૃત્યુ પામે છે. આ જન્મમાં જેલની સજા ન થાય તો પણ ચોર ઘણું દુઃખ પામે છે.

चार्यपापद्रुमस्येह वध बन्धादिकं फलम् ।
जायते परलोके तु फलं नरक वेदना ॥

જેમ જમીનમાં વાવેલા બી માંથી ઉગેલા વૃક્ષ પર સમય થતાં ફળ બેસે છે, તે પ્રમાણે પાપવૃક્ષ પર વધ, બંધન આદિ ફળ બેસે છે. ચોર ચોરી કરતાં પકડાઈ ગયો કે તેને સૌ મારવા લાગે છે. અને પછી પોલીસ પાસે પકડાવી દે છે. પોલીસ કર થઈને તેને હાંટર કે દંડા વડે મારીને દુઃખી કરે છે. વીજળીના શોક આપે છે. જેલમાં ભારે પરિશ્રમ કરાવે છે. હાથ પગ બાંધીને કેટલાયે દિવસો તેને પૂરી રાખવામાં આવે છે અને જરા ભૂલ થાય તો અતિશય માર મારવામાં આવે છે.

એકવાર વડોદરાની જેલમાં અમારું પ્રવચન હતું, ગુન્હેગારોએ પ્રભુની વાણી સાંભળીને પોતાના પાપ બદલ ઘણા પશ્ચાતાપ કર્યો. કેટલાકે પોતાના પાપની ક્ષમાયાચના કરી જે કે તેમને તેમની સજા તો પૂરી ભોગવવી પડી. જેલમાં કેદીઓની દશા ઘણી દયાબળકં હતી. છતાં આ સજા પૂરી થયે છૂટી ગયાપછી શું ?

એવા કેટલાક કુકૃત્ય હશે જે આ જન્મમાં પકડાઈ જવા પામ્યા ન હોય, તેથી જૂની અપરાધી નિર્દોષ છૂટી ગયો હોય, અથવા લાંચ આપીને પણ છૂટી ગયો હોય. પરંતુ એ સર્વ પાપોના ફળ સ્વરૂપ અધોગપતિ અજગરની જેમ મુખ ફાડીને બેઠી છે. કોઈ અન્યને ઠગીને તમે છૂટી જશો પણ તમારી પોતાની કર્મ સત્તાને ભોગવ્યા વગર છૂટી શકશો નહિ. કર્મ પ્રમાણે ગતિ મળવાની છે અને નરકગતિમાં તો પરમાધામી રાક્ષસ વૃત્તિવાળા તૈયાર જ છે તે મહાકૂર નિર્દયીને કંઈ તમારી દયા આવવાની નથી. જેમ કસાઈ બકરી, ગાય, આદિને દયારહિત થઈ મારે છે તેમ તે રાક્ષસો તમને રહેંસી નાંખશે. તેલમાં ભળ્યાની જેમ તળી નાંખશે. પથર પર પટકશે એમ અનેક પ્રકારે મહાવેદના આપશે અને તે તમારા કરેલાં કૃત્યોના પરિણામ સ્વ રૂપે ભોગવવી પડશે.

કોઈ ચોરે સો વાર ચોરી કરી તેમાં તે છેલ્લીવાર પકડાઈ ગયો અને તેને તે પ્રમાણે સજા મળી પણ તે પહેલા નવાણુવાર કરેલ ચોરીની સજા તો આ જન્મમાં બાકી રહી તેનું શું ? ભલે આ જન્મમાં તે

નવાણુવાર પૂરાવાના અભાવે સળ ન પામ્યો. પણ આખરે તેને નરકમાં જઈને સખ લોગવવી પડશે. તે સમયે એવી મહાયાતના લોગવવી પડશે કે તે ચોધાર આંસુએ રડશે, તેા પણ પરમાધામી દેવ તેની દયા નહિ ખાય. નરક કંઈ એક જ નથી સાત-સાત નરક છે અને ઓછામાં ઓછું આયુષ્ય દસ હજાર વર્ષનું છે. અહીં પાંચ-પચીસ વર્ષ ચોરી કરી હોય અને તે પાપની સળ નરકમાં હજારો લાખો વર્ષ લોગવવી પડે છે. કર્મસત્તાના સામ્રાજ્યમાં દેર નથી અને અંધેર પણ નથી.

ચોર ક્યારેય પણ શાંતિ પામી શકતો નથી.

दिवसे वा रजन्यां वा स्वप्ने वा जागरेऽपि वा ।

सशल्य इव चौरेण नैति स्वास्थ्यं नरः क्वचित् ॥

પગમાં કાંટો વાગ્યા પછી કે હાથની આંગળી કપાઈ ગયા પછી જેમ પ્રતિ સમય વેદનાનો અનુભવ થાય છે. ક્ષણ માત્ર તેને શાંતિ મળતી નથી તેમ ચોરને દિવસ-રાત સૂતા-જાગતા કોઈપણ ક્ષણે શાંતિ હોતી નથી.

માફ કરજો, પૈસા - ધન - સંપત્તિ કે લક્ષ્મી તમારી પાસે આંગ્યા પછી તમને સુખશાંતિ મળે છે તે તમારી ધારણા ખોટી છે. ધન અને સુખ શાંતિને કંઈ સંબંધ કે લેવા - દેવા નથી. પરંતુ જેમ જેમ ધન વધે તેમ તેમ અશાંતિ વધે છે. સુખનું કોઈ ઠેકાણું હોતું નથી અને શાંતિનું તેા નામ નિશાન રહેતું નથી. શાસ્ત્રકારોએ કહ્યું છે કે :-

“ અર્થમનર્થ કારણં પરમં ” !

ધન-અર્થ મહાઅનર્થનું કારણ છે. આપણે જોઈ એ છીએ કે કોઈ શ્રીમંતની પાસે લાખો કે કરોડોની સંપત્તિ એકઠી થઈ હોય પણ તે રાત્રે નિરાંતે નિદ્રા લઈ શકતો નથી સુખના સેંકડો સાધન બહાર એકઠા કર્યાં હોવા છતાં સુખનું તેા નામ નહિ. એમ શા માટે? એ લાખો કે કરોડોની સંપત્તિ આવી કયાંથી એ ધન કેવા પ્રકારે આંગ્યું? જો તે અસત્ય, અનીતિ, અન્યાયના માર્ગેથી આંગ્યું હોય તેા તે સુખ શાંતિ કેવી રીતે આપશે? સંભવ નથી. સ્વાસ્થ્ય પણ નિરોગી કેવી રીતે રહેશે? અંતે ચારે તરફથી પાપ પણ ઉદયમાં આવશે. અંદર બહાર કયાંય સુખ શાંતિ નહિ હોય મન સતત ભયગ્રસ્ત, સતત ચિંતામય રહેશે. એવું ધન જીવનમાં શા કામનું?

મિત્ર-પુત્ર કલત્રાદિ ઝાતરઃ પિતરોઽપિ હિ ।
સંસજન્તિ ક્ષણમપિ ન મ્લેચ્છૈરિવ તસ્કરૈ : ॥

હુદ્રો-મ્લેચ્છોની સાથેનો એક ક્ષણનો પણ સંસર્ગ હિતાવહ નથી તેમ ચોર, અપરાધીની સાથે તેના પુત્ર, મિત્ર, પત્ની, ભાઈ, બહેન માતા, પિતા કોઈ સંબંધ રાખતા નથી. તે વિચારે છે કે તેની સાથે સંબંધ રાખવાથી તેમને સહન કરવું પડશે. અમારું નામ પણ ખરાબ થશે. અમારા કુળની આબરૂ જશે. સગાપણુ પરાયા થઈ જાય છે. વિચાર કરો ચોરને સુખ શાંતિ ક્યાં છે ? તે ધનને શું કરશે ? શું તેનાથી પેટ ભરાશે ?

વળી સમાજમાં પણ તે અપમાનિત પાપ છે. તેના માન-પાન-પ્રતિષ્ઠા સર્વનાશ થાય છે અને કોઈપણ ભારે સજા ભોગવવી પડે છે. તેનું પાપ પ્રગટ કરવામાં આવે છે, ત્યારે ભારે અપમાન સહન કરવું પડે છે. જીવનનું સુખ સમાપ્ત થઈ જાય છે. ચોરી કરનારને મંત્રવિદ્યા નું ક્ષણ મળતું નથી. કોઈ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થતી નથી. ચોરીની સાથે વ્યસન જેવા દુરાચાર પણ આવે છે. એક પાપ અનેક પાપની પરંપરા સર્જે છે.

એકવાર નરકની સજાથી પણ પાપ નાશ પામતું નથી પછીના જન્મોમાં પણ શેષ પાપ સાથે આવે છે. અને કેટલાય જન્મો વ્યર્થ કરે છે. ચોરીના સંસ્કાર એવા જન્મો છે કે તે જન્મોમાં સાથે આવે છે અને અનેક જન્મો બગાડે છે.

આજથી જ આ જન્મમાં ચોરી ત્યાગની પ્રતિજ્ઞા કરીને પછીના જન્મોની સુધારણા કરવી. પાપ પાપ જ છે. તે આજે જ શા માટે ન છોડી દેવું ? જીવન નિષ્પાપ; શુદ્ધ પવિત્ર બનાવવા ચોરીનો ત્યાગ અત્યંત આવશ્યક છે. હિતાવહ છે. સર્વ જીવો આ પાપથી બચે તેવી શુભેચ્છા....

(૨) અહત્તાહાન પાપસ્થાનકની સજ્જાયા.

ચોરી વ્યસન નિવારીયે, પાપ સ્થાનક હો ત્રીગુ કહ્યું ઘોર કે;
 ઈહ ભવ પર ભવ દુઃખઘણા, એહ વ્યસન હો પામે જગ ચોર કે.
 ચોરી. (૧)

ચોર તે પ્રાયઃ દરિદ્રી હુયે, ચોરીથી હો ધન ન રહે નેટ કે;
 ચોરનો કોઈ ઘણી નહીં પ્રાયે ભૂખ્યુ હો રહે ચોરનું પેટ કે. ચોરી. (૨)

જિમ જલ માંહે નાંખીયો, તલે આવે હો જલને અથ ગોલ કે;
 ચોર કઠોર કરમ કરી, જાયે નરકે હો. તિમ નિપટ નિટોલ કે,
 ચોરી. (૩)

નાહું પડ્યું ખલી વિસયું રહ્યું રાખ્યું હો થાપણ ક્યું જેહ કે;
 તૃણ તુસ માત્ર ન લીજ્યે, અણદીધુ હો કિહાં કોઈનું તેહ કે,
 ચોરી. (૪)

ફરે અનર્થ સકલ ટળે મિલે વાલહા હો, સઘલે જસ થાય કે;
 સૂર સુખના હુએ ભેટણાં, વૃતત્રીગુ હો આવે જસ દાય કે. ચોરી. (૫)

તણ ચોર પણું ચોરતાં, હુએ દેવતા ગ્રાહીણીયે; જેમ કે;
 એહવૃતથી સુખ જસ લહે વલી પ્રાણી હો વહે પુણ્યસ્થું પ્રેમ કે,
 ચોરી વ્યસન નિવારીયે.... (૬)

卐 श्री धर्मनाथस्वामिने नमः 卐

प. पू. आचार्यदेव श्रीमद् विजयसुषोमधसूरीश्वरल म. सा.
तथा

प. पू. मुनिराज श्री अज्ञविजयल महाराज

(राष्ट्रभाषा रत्न-वर्षा, साहित्यरत्न-प्रयाग, न्याय दर्शनान्वार्य-मुंबई)

आदि मुनि मंडलना

वि.सं. २०४५ना जैन नगरश्री संधमां यातुर्भासहरभ्यान
श्री धर्मनाथ पो. डे. जैननगर श्वे.सू. जैन संध-अमदावाद

— तरुंथी योळथेळ १६ रविवारीय —

* यातुर्भासिक रविवारीय धार्मिक शिक्षण शिबिर *

नी अंतर्गत आलती

प. पू. मुनिराज श्री अज्ञविजयल महाराजना

● “पापणी सज्ज लारे” ❁ - विषयक

रविवारीय सचित्र लहेर प्रवचन श्रेणि

—नी प्रस्तुत छठी पुस्तिका

श्री लुणसावाद - मोटीपोण जैन संध

हरियापुर - अमदावाद

ना उदार सौजन्यथी

प्रस्तुत पुस्तिका छपावी प्रसिद्ध करवाभां आवी छे.